

Taakspel in mijn klas

Over de achtergrond van Taakspel en
het gebruik van Taakspel interventies
in mijn lespraktijk

Master Special Educational Needs
Opleidingscentrum speciale onderwijszorg
Leerroute: Gespecialiseerde Leerkracht

Door: Stacey Bozelie
Studentnr.: 2138873
Docent: Ernie Drissen
Versie: 20-05-2010

Inhoudsopgave

Samenvatting	Blz. 4
Inleiding	Blz. 7
1. Aanleiding en probleemstelling	Blz. 8
1.1 Verlegenheidsituatie	Blz. 8
1.2 Doel	Blz. 8
1.3 Onderzoeksvraag	Blz. 9
1.4 Deelvragen	Blz. 9
2. Theoretische onderbouwing en onderzoeksmethodologie	Blz. 10
2.1 Deelvraag 1	Blz. 10
2.2 Deelvraag 2	Blz. 10
2.3 Deelvraag 3	Blz. 10
2.4 Onderzoeksplan	Blz. 12
3. Data analyse en resultaten	Blz. 13
3.1 Deelvraag 1: Wat is Taakspel en uit welke elementen bestaat Taakspel?	Blz. 13
Inleiding	
3.1.1 Taakspel	Blz. 13
3.1.2 Certificering Taakspel	Blz. 15
3.1.3 Taakspel erkend als bewezen effectief	Blz. 15
3.1.4 Toegepaste leertheorie in de klas	Blz. 17
3.1.5 Operante conditionering	Blz. 19
3.1.6 Operante technieken gebruikt bij Taakspel	
Conclusie	
3.2 Deelvraag 2: Welke elementen zijn in mijn groep succesvol gebleken en zorgen voor een positief effect op de taakgerichtheid en de concentratie van de leerlingen en vermindering van ongewenst gedrag?	Blz. 20
Inleiding	
3.2.1. Resultaten observatiesysteem Taakspel	Blz. 20
3.2.2. Resultaten interview mw. Mooij	Blz. 21
3.2.3. Resultaten vragenlijst leerlingen	Blz. 23
Conclusie	Blz. 23
	Blz. 25

3.3 Welke elementen van Taakspel kan ik zelf succesvol toepassen in mijn lespraktijk zonder daar een certificering voor nodig te hebben?	Blz. 26
Inleiding	
3.3.1 Resultaten praktijkonderzoek	Blz. 26
3.3.2 Grafieken	Blz. 29
➤ Figuur 1: Resultaten (procentueel) voormeting (geen speciale aandacht voor Taakspel interventies) en nameting (wel speciale aandacht voor Taakspel interventies)	
➤ Figuur 2: Vergelijking gebruik interventies start- en eind observatie	
➤ Figuur 3: Procentueel gebruik Taakspel interventies (15 min observaties)	
➤ Figuur 4: Hoeveelheid interventies start observatie (voormeting) (30 min)	
➤ Figuur 5 Hoeveelheid interventies eind observatie (nameting) (30 min)	
Conclusie	
4. Conclusie onderzoek	Blz. 32
5. Discussie en aanbevelingen	
6. Persoonlijke evaluatie onderzoek	Blz. 34
Literatuurlijst	Blz. 35
Bijlagen	Blz. 36
Bijlage 1: Samenvatting Nederlandse effectstudies	Blz. 37
Bijlage 2: Observatie formulieren Taakspel	Blz. 38
Bijlage 3: Grafieken vragenlijst leerlingen	Blz. 41
Bijlage 4: Resultaten observaties ABC model	Blz. 43
1. Resultaten: Start observatie	
2. Resultaten observatie: Positieve aandacht (verbaal en non-verbaal)	
3. Resultaten observatie: Gewenst gedrag benoemen	
4. Resultaten observatie: Ongewenst gedrag negeren	
5. Resultaten observatie: Consequenties aan ongewenst gedrag koppelen	
6. Resultaten: Eind observatie	
Bijlage 5: Opzet interview mw. Mooij	Blz. 53
Bijlage 6: Vragenlijst leerling (open)	Blz. 54
Bijlage 7: Vragenlijst leerling (meerkeuze)	Blz. 55

Samenvatting

Taakspel en de achterliggende theorie

Taakspel is ontwikkeld op het Pedologisch Instituut Rotterdam en de CED-groep. Taakspel is een groepsgerichte aanpak voor het primair onderwijs en voortgezet onderwijs, waardoor leerlingen zich beter aan klassenregels houden. Daardoor neemt onrustig, storend en eventueel agressief gedrag af. Minder verstoringen tijdens de les heeft als effect dat leerlingen beter en taakgericht kunnen werken. Bovendien leiden prettige omgangsvormen tot een prettiger klassenklimaat. Deze interventie wordt vooral aanbevolen voor leerlingen met een externaliserend gedragsprobleem. Taakspel wordt in drie fasen ingevoerd: De invoeringsfase, de uitbreidingsfase en de generalisatiefase. Er wordt gewerkt in teams. Deze teams kunnen, door zich aan de regels te houden, een zelfbedachte dag, week en maandbeloning verdienen.

Van der Sar (2008) vermeldt, in de docenthandleiding van Taakspel dat deze methode is gebaseerd op de leertheorie. De toegepaste leertheorie heeft een bepaalde kijk op onderwijzen. Door de systematische beïnvloeding van de leerkracht kan een groep erin slagen om te leren. Daarvoor moet de leerkracht verandering aan te brengen in het gedrag van de kinderen in de klas.

Binnen de leertheorie zijn er verschillende stromingen en één daarvan is de operante conditionering. Reinforcement (beloning, versterking, bekrachtiging), straf en extinctie (uitdoven) zijn de principes van het operant conditioneren. Gedrag dat versterkt wordt neemt toe in frequentie. Gedrag dat niet (meer) wordt versterkt neemt af, (Jeninga, 2004). In de psychiatrie noemt men zulk leren 'gedragsbeïnvloeding' of gedragsmodificatie, (Kugel, 2003).

Het Taakspel maakt gebruik van verschillende gedragsbeïnvloedende technieken die gebaseerd zijn op de leertheorie en dan vooral op operante conditionering.

Het effect van Taakspel op mijn groep

De leerlingen werken met meer concentratie, zijn stiller, krijgen meer werk af, er is meer rust en zijn meer taakgericht bezig. Ze leiden elkaar minder af en zijn lekker met hun eigen werk bezig. Ook wanneer er geen Taakspel wordt gespeeld is het effect van Taakspel merkbaar omdat de leerlingen het effect van Taakspel zelf ook als prettig ervaren. De leerlingen hebben zelf inzichten verworven over de invloed van hun eigen gedrag op de werksfeer in de klas. De leerlingen vinden Taakspel allemaal leuk, maar noemen ook enkele nadelen. Er zitten ook enkele nadelen voor de leerkracht aan het spelen van Taakspel, maar deze wegen niet op tegen de voordelen.

Na onderzoek kan ik zeggen welke elementen zorgen voor het succes van Taakspel in mijn groep. Deze elementen heb ik verder onderzocht tijdens mijn praktijkonderzoek.

Taakspel interventies in mijn eigen lespraktijk

Ik wilde graag weten welke elementen ik in mijn praktijk succesvol kan toepassen. Ik denk dat alle Taakspel interventies die ik onderzocht heb uitvoerbaar zijn in mijn dagelijkse lespraktijk. Het is wel zo dat 'ongewenst gedrag negeren' voor mij niet echt negeren is. Het is verbaal negeren. Ik pak ongewenst gedrag nu via een gedragsinstructie in de vorm van een compliment aan. En op deze manier verpakt, zie ik dat het complimenteren, in combinatie met 'gewenst gedrag benoemen' een zodanig positief effect heeft dat ik mij hier alleen maar prettig bij kan voelen. Het past bij mijn onderwijsstijl en het kost me weinig moeite om dit in de praktijk toe te passen.

Het kost mij, voor mijn gevoel, geen extra moeite om alle onderzochte Taakspel interventies te gebruiken. Je moet alleen goed nadenken voor dat je iets uitspreekt of laat merken. Maar dat moet je, naar mijn mening, als leerkracht altijd! De sfeer in mijn groep is rustiger en socialer geworden. Ik ben uitermate tevreden met het resultaat dat mijn onderzoek in de praktijk heeft laten zien.

Inleiding

Dit onderzoek heb ik uitgevoerd op SBO De Boemerang te Apeldoorn, waar ik dit schooljaar mijn stage voor de opleiding 'Gespecialiseerde Leerkracht' heb gelopen. Dit meesterstuk is voortgekomen uit dit onderzoek.

Mijn stagegroep bestaat uit 14 leerlingen met uiteenlopende problematiek. Er zijn leerlingen met een didactische achterstand en leerlingen met een gedragsprobleem/stoornis eventueel in combinatie met een didactische achterstand. Mijn mentrix Tessa Mooij staat fulltime voor deze groep.

In mijn stagegroep zitten veel leerlingen met concentratieproblemen. In het begin van het schooljaar zag ik veel gedrag in de klas waar ik me aan stoorde. Naarmate het schooljaar vorderde zag ik een grote verbetering in het gedrag van de leerlingen en de algemene sfeer. Volgens mij en mw. Mooij te wijten aan Taakspel. Lees meer over de aanleiding van dit onderzoek in Hoofdstuk 1: Aanleiding en probleemstelling.

Ik ben dermate onder de indruk van Taakspel dat ik me hier graag in wil verdiepen. Ik denk dat dit onderzoek me bewuster zal maken van de mogelijkheden van Taakspel en mij als leerkracht zal verrijken. Ik zal in dit meesterstuk verslag doen van mijn onderzoek en de gevonden resultaten.

In Hoofdstuk 1, Aanleiding en probleemstelling, heb ik de verlegenheids situatie, doel van het onderzoek, onderzoeksvraag en deelvragen beschreven. Ook heb ik hier mijn onderzoeksplan weergegeven.

In Hoofdstuk 2, Theoretische onderbouwing en onderzoeksmethodologie, zal ik uitleg geven over hoe ik tijdens dit onderzoek te werk ben gegaan en met welke achterliggende gedachte.

In Hoofdstuk 3, Data analyse en resultaten, zal ik de resultaten van mijn onderzoek presenteren. Ik heb de data georganiseerd per deelvraag. Ik zal dus eerst 'antwoord geven' op deelvraag 1, dan 2 en uiteindelijk 3.

In Hoofdstuk 4, Conclusie, zal ik mijn conclusie trekken vanuit de data en resultaten bij Hoofdstuk 3.

Uiteindelijk zal ik in Hoofdstuk 5 en 6 beschrijven hoe ik dit onderzoek heb ervaren.

Stacey Bozelie

1. Aanleiding en probleemstelling

1.1 Verlegenheidsituatie

1.2 Doel

1.3 Onderzoeksvraag

1.4 Deelvragen

1.1 Verlegenheidsituatie:

In mijn stagegroep zitten veel leerlingen met concentratieproblemen. De oorzaken lopen ver uiteen van een laag IQ tot een gedragsstoornis/probleem. In het begin van het schooljaar zag ik veel gedrag in de klas waar ik me aan stoorde. Leerlingen die niet aan het werk gaan, leerlingen die last hebben van de buurman die geluidjes maakt, leerlingen die mij roepen door de klas heen, leerlingen die heel erg op elkaar reageren, leerlingen die heel vaak door de klas lopen of leerlingen die zich vooral bemoeien met het werk van een ander. Leerlingen hadden last van zichzelf, anderen en de leerkracht is dan vooral 'politieagent' en heeft weinig tijd om leerlingen op weg te helpen en de individuele aandacht te geven die ze nodig hebben.

Toch zag ik al snel verandering in het gedrag van de leerlingen. De leerlingen kunnen op dit moment een half uur stil werken, laten weinig ongewenst gedrag zien tijdens instructiemomenten en het BZL (begeleid zelfstandig leren), maar ook naast het werken is het gedrag van de leerlingen aanzienlijk verbeterd. De sfeer in de groep is er ook beter op geworden. De leerlingen hebben minder last van elkaar en kunnen dus meer op een positieve manier met elkaar omgaan.

Volgens mij en ook volgens mijn mentrix Tessa Mooij, ligt dit aan het Taakspel wat wij in de klas gebruiken. Ik ben echt onder de indruk van deze methode die er voor zorgt dat, zoals de methode het aangeeft, taakgericht gedrag toeneemt, regelovertredend gedrag afneemt en het rustiger en gezelliger wordt in de klas.

Ik ben dus dermate onder de indruk van Taakspel dat ik me hier graag in wil verdiepen. Ik zie namelijk dat het werkt en weet ook ongeveer hoe het werkt, maar weet er niet genoeg over om er zelf eventueel mee aan de slag te kunnen. Ik mag het zelf sowieso niet met de leerlingen spelen, aangezien je een bepaalde certificering vanuit het CED nodig hebt om met Taakspel te mogen werken.

1.2 Doel:

Ik wil met dit onderzoek bereiken dat ik meer weet over de theorie achter Taakspel. Ik wil onderzoeken uit welke elementen Taakspel bestaat en hoe ik dit terug zie in de praktijk. Dat Taakspel een positief effect heeft op mijn stagegroep, dat weet ik al. Maar welke elementen zorgen er nu voor dat negatief gedrag afneemt en de taakgerichtheid toeneemt en welke elementen van Taakspel zou ik zelf kunnen toepassen in mijn lespraktijk zonder daar een certificering voor nodig te hebben?

1.3 Onderzoeksvraag:

Hoe kan ik elementen van Taakspel, die succesvol zijn gebleken, gebruiken om de taakgerichtheid en de concentratie van de leerlingen van mijn groep te verbeteren tijdens de instructie en BZL momenten?

1.4 Deelvragen:

1. Wat is Taakspel en uit welke elementen bestaat Taakspel?
2. Welke elementen zijn in mijn groep succesvol gebleken en zorgen voor een positief effect op de taakgerichtheid en de concentratie van de leerlingen en vermindering van ongewenst gedrag?
3. Welke elementen van Taakspel kan ik zelf succesvol toepassen in mijn lespraktijk zonder daar een certificering voor nodig te hebben?

2 Theoretische onderbouwing en onderzoeksmethodologie

2.1 Deelvraag 1

2.2 Deelvraag 2

2.3 Deelvraag 3

2.4 Onderzoeksplan

2.1 Deelvraag 1: *Wat is Taakspel en uit welke elementen bestaat Taakspel?*

Om deze deelvraag te kunnen beantwoorden wil ik literatuuronderzoek doen. Er zijn verschillende boeken over jeugdzorg, gedragsverandering en probleemgedrag waarin Taakspel wordt genoemd. Daarnaast is er natuurlijk de website van Taakspel en de handleiding waar veel informatie op staat. Verder is Taakspel recentelijk erkend als 'bewezen effectief' door het Nederlands Jeugdinstituut. Zij hebben in hun databank verschillende effectiviteitsonderzoeken geregistreerd staan, waarin veel informatie over de werking en de resultaten van Taakspel in de praktijk. Verder ben ik er al achter dat Taakspel is gebaseerd op operante conditionering en de toegepaste leertheorie. Ook daar wil ik via literatuuronderzoek meer kennis over verwerven.

2.2 Deelvraag 2 *Welke elementen zijn in mijn groep succesvol gebleken en zorgen voor een positief effect op de taakgerichtheid en de concentratie van de leerlingen en vermindering van ongewenst gedrag?*

Om deze deelvraag te beantwoorden wil ik, naast de literatuur, mijn mentrix, mw. Mooij, interviewen d.m.v. een semi-gestructureerd interview, (Kallenberg, 2007). Hierbij heb ik een enkele vragen vooraf vastgesteld, zodat ik zeker weet dat ik de juiste informatie krijg om ik mijn deelvraag kan beantwoorden. Verder is er voldoende ruimte over om eigen ervaringen en meningen te vertellen. Ik denk dat ik hiermee meer over de visie van mw. Mooij te weten kan komen en deze kan vergelijken met mijn eigen bevindingen.

Ook wil ik bij de leerlingen van mijn groep een vragenlijst afnemen. Ik heb de leerlingen eerst een open vragenlijst gegeven en als ze deze ingevuld hebben krijgen ze van mij dezelfde vragenlijst maar dan met meerkeuze antwoorden. Sommige leerlingen vinden het namelijk moeilijk om hun gedachten op papier te zetten.

De uit het interview en vragenlijsten vergaarde informatie wil ik koppelen aan mijn eigen ervaringen. Ik heb de opzet van het interview, de open vragenlijst en de meerkeuze vragenlijst als bijlage 5, 6 en 7 toegevoegd aan dit document.

2.3 Deelvraag 3 *Welke elementen van Taakspel kan ik zelf succesvol toepassen in mijn lespraktijk zonder daar een certificering voor nodig te hebben?*

Om deze deelvraag te kunnen beantwoorden heb ik mij laten observeren door mijn mentrix, Tessa Mooij, gecombineerd met een video-opname.

Ik heb gekozen voor participerende observaties. Dat wil zeggen dat ik als persoon betrokken ben binnen de situatie van de observatie. Dit onderzoek gaat namelijk over de verrijking van mijn leerkrachtgedrag. Hoe kan IK elementen van Taakspel toepassen in de praktijk? Dit valt onder een actieonderzoek. Een actieonderzoek is een interactieve manier van onderzoeken: al handelend probeert de onderzoeker na te gaan of zijn handelen het gewenste effect oplevert. Precies wat ik wil gaan doen. Gestructureerd elementen van Taakspel uitproberen in mijn eigen lespraktijk en kijken of dit het gewenste effect oplevert.

Het observatieschema ziet er als volgt uit:

Observatie	Tijdsduur
Start observatie Observatiepunt: Alle interventies (geen speciale aandacht voor Taakspel interventies)	30 min
Observatiepunt: Positieve aandacht (verbaal en non-verbaal)	15 min
Observatiepunt: Gewenst gedrag benoemen (gedragsinstructie)	15 min
Observatiepunt: Ongewenst gedrag negeren	15 min
Observatiepunt: Consequenties aan ongewenst gedrag koppelen	15 min
Eind observatie (video-opname) Observatiepunt: Alle interventies (wel speciale aandacht voor Taakspel interventies)	30 min

Alle observaties hebben plaatsgevonden tijdens instructiemomenten en BZL (begeleid zelfstandig leren) momenten. Hier heb ik voor gekozen omdat Taakspel ook op deze momenten wordt gespeeld.

Bij de start observatie en de eind observatie gaat het om 30 min. De start observatie heb ik voor dat ik met mijn onderzoek begon laten uitvoeren. Eigenlijk een soort beginstand. Hoeveel interventies voer ik uit en hoeveel daarvan hebben een positief effect. Voor de laatste observatie heb ik mijzelf laten opnemen, zodat ik mijzelf kon observeren. Tijdens de 30 minuten dat de camera liep, heb ik zeer gelet op het gebruik van de elementen die ik ook als observatiepunten heb gebruikt. En ook hierbij heb ik gekeken naar het aantal interventies dat ik uitvoer en hoeveel daarvan een positief effect hebben. Ik wil dan deze gegevens naast elkaar leggen. Mijn hypothese is dat ik met gebruik van de Taakspel interventies meer positief effect krijg dan als ik die niet gebruik.

Ik heb de resultaten van de observaties verwerkt in een ABC- model, maar dan toegepast op mijn leerkrachtgedrag. Dus wat deden de leerlingen, wat was mijn reactie (gedrag) daarop en wat was het effect van mijn reactie. Ik heb met rood aangegeven wat mw. Mooij nog nader opmerkte over mijn reactie. Deze uitwerking is terug te vinden in de bijlagen.

ABC model:

Antecedents: Datgene dat vooraf ging aan het gedrag en mogelijk het gedrag uitlokte.

Behaviour: Het gedrag.

Consequences: Datgene dat op het gedrag volgt.

2.4 Onderzoeksplan

Deel vraag	Wat	Methode	Wie	Wanneer
1.	Theorie onderzoek	Literatuur	/	Week 2 t/m 5
2.	Theorie onderzoek	Literatuur/ Nederlands Jeugdinstituut		Week 2 t/m 5
	‘Expert’ vragen naar haar mening	Interview	Tessa (mentrix)	
	Leerlingen vragen naar hun mening	Vragenlijst	Leerlingen	
3.	Gevonden elementen in de praktijk toepassen en documenteren en registreren en evalueren	Actieonderzoek Participerende observatie	Tessa Leerlingen	Week 6 t/m 13
	Meesterstuk afwerken			Week 14/15
	Meesterstuk inleveren			Week 15/16

3 Data analyse en resultaten

3.1 Deelvraag 1: Wat is Taakspel en uit welke elementen bestaat Taakspel?

Inleiding

- 3.1.1 Taakspel
- 3.1.2 Certificering Taakspel
- 3.1.3 Taakspel erkend als bewezen effectief
- 3.1.4 Toegepaste leertheorie in de klas
- 3.1.5 Operante conditionering
- 3.1.6 Operante technieken gebruikt bij Taakspel

Conclusie

Ik wil meer weten over Taakspel, de achterliggende gedachte/theorie die toegepast is bij deze methode en over de elementen/technieken die Taakspel gebruikt om de beoogde doelen, verbetering van de taakgerichtheid en de concentratie van de leerlingen en vermindering van negatief gedrag, te behalen. Daarom ga ik eerst de methode goed bestuderen en van daar uit de achterliggende gedachte onderzoeken.

3.1.1 Taakspel

De manier waarop leerkrachten het gedrag van leerlingen controleren wordt gekenmerkt door hoofdzakelijk aandacht voor ongewenst gedrag in de vorm van straffen en weinig aandacht voor gewenst gedrag. Bij leerlingen die overwegend ongewenst gedrag laten zien leidt dit tot een extreme positief/negatief verhouding. Agressieve kinderen krijgen maar in 11 procent van alle interacties met de leerkracht aandacht voor gewenst gedrag; in alle andere gevallen wordt aandacht besteed aan ongewenst gedrag. Veelal vermijdt de leerkracht zoveel mogelijk interactie met deze leerlingen en besteedt zij aan hem steeds minder tijd. In extreme gevallen kan dit leiden tot schoolverzuim en voortijdig schoolverlaten. Tenslotte kan probleemgedrag in de klas en de frustratie die dit oproept bij de leerlingen en de leerkracht een negatief klassenklimaat in de hand werken ((Van Lier, 2002, 2004; Van der Sar, 2004), Ince, 2009).

Om de bovenstaande situatie te veranderen is Taakspel, in Noord-Amerika 'Good behaviour game', ontwikkeld. Met Taakspel leert de leerkracht aandacht te besteden aan gewenst gedrag. Met Taakspel krijgen de leerlingen namelijk aandacht als ze gewenst gedrag laten zien, (Ince, 2009) Ongewenst gedrag wordt, voor zover dat mogelijk is, genegeerd.

Taakspel is ontwikkeld op het Pedologisch Instituut Rotterdam en de CED-groep. Taakspel is een groepsgerichte aanpak voor het primair onderwijs en voortgezet onderwijs, waardoor leerlingen zich beter aan klassenregels houden. Daardoor neemt onrustig, storend en eventueel agressief gedrag af. Minder verstoringen tijdens de les heeft als effect dat leerlingen beter en taakgericht kunnen werken. Bovendien leiden prettige omgangsvormen tot een prettiger klassenklimaat. Deze interventie wordt vooral aanbevolen voor leerlingen met een externaliserend gedragsprobleem.

Methodiek

Taakspel is een spel voor de hele klas dat tijdens de instructie of het werken wordt gespeeld. Het gedrag van de leerlingen wordt tijdens de reguliere lessen beïnvloed, met een sterk organiserende rol van de leerkracht. Het eventuele antisociale gedrag van afzonderlijke leerlingen wordt aangepakt binnen de context van de hele klas.

Het programma wordt gespeeld tijdens reguliere onderwijssituaties. De klas wordt na een observatieperiode door de leerkracht in teams verdeeld. Het is essentieel dat de teams vergelijkbaar zijn, anders zou het geen 'eerlijk spel' zijn. De leerlingen met veel regelovertrekend gedrag worden verdeeld over de teams, net als de leerlingen met matig regelovertrekend gedrag en de leerlingen die geen regelovertrekend gedrag laten zien. De verlegen, teruggetrokken leerlingen worden ook over de teams verdeeld. Zo ontstaan teams die qua regelovertrekend gedrag vergelijkbaar zijn.

Voor iedere onderwijssituatie bedenken de leerlingen en leerkrachten positief geformuleerde regels, regels die gewenst gedrag omschrijven. De leerlingen houden zich gedurende de afgesproken tijd aan drie afgesproken regels. De leerkracht geeft daarvoor complimenten. De teams krijgen een bepaald aantal kaarten in de gekozen teamkleur. Wanneer een leerling een afgesproken regel overtreedt, wordt dit genegeerd en wordt er een kaart weggepakt. De leerlingen zitten in teams bij elkaar en mogen elkaar helpen zich aan de regels te houden. Een team verdient de (zelfbedachte) dagbeloning als het op het einde van de Taakspelperiode nog minstens één kaart overhoudt. Naast deze dagbeloningen wordt er met week- en maandbeloningen gewerkt. De leerlingen kunnen sparen voor een grotere beloning door op een poster kruisjes te zetten of stickers te plakken. Het spel wordt maximaal drie keer per week gespeeld, (Ince, 2009) en (Gerris, 2004).

Taakspel kan aan de situatie worden aangepast door met meer of minder regels te werken, door het spel langer of korter te spelen, door de beloning direct of uitgesteld te geven.

Taakspel wordt in drie fasen ingevoerd. Tijdens de invoeringsfase, die zo'n twee maanden duurt, wordt Taakspel drie keer per week kort gespeeld. De leerkracht geeft twee introductielessen aan de leerlingen. Tijdens de eerste introductieles verzinnen de leerlingen en de leerkrachten positieve regels en beloningen. In de tweede introductieles legt de leerkracht het spel uit en maken de leerlingen hun teamposter. Leerlingen en leerkrachten doen tijdens deze fase ervaring op met het spel. Tijdens de uitbreidingsfase worden leerkrachten aangemoedigd de duur van het spel uit te breiden, het binnen meer onderwijssituaties toe te passen en er meer gedragseisen aan toe te voegen. Beloningen worden uitgesteld. Deze fase duurt zo'n half jaar. Tijdens de generalisatiefase wordt prosociaal gedrag buiten Taakspel aangemoedigd. Als Taakspel het jaar erop ook wordt gespeeld, dan bevat het dezelfde fasen, maar gaan de leerkrachten sneller over naar de laatste twee fasen.

Taakspel in de klas kan worden uitgebreid met Taakspel op de speelplaats.

Taakspel-doos

Als onderdeel van de methodiek is er een Taakspel-doos gemaakt met de docentenhandleiding, negen pictogrammen, observatieformulieren, een poster en kaarten.

3.1.2 Certificering Taakspel

Basisscholen kunnen het Taakspel alleen inkopen via een onderwijsbegeleidingsdienst. Schoolbegeleiders werken onder supervisie van het Pedagogisch Instituut van het Centrum Educatieve Dienstverlening (CED/PI) te Rotterdam. De scholen worden begeleid door schoolbegeleidingsdiensten uit de regio en krijgen van hen training en begeleiding. Het CED/PI streeft er naar op iedere school een intervisiegroepje te maken van leerkrachten die met Taakspel werken onder leiding van een gecertificeerde interne (Taakspel)begeleider.

De leerkrachten worden geïnstrueerd en begeleid bij de invoering van Taakspel. Leerkrachten krijgen in iedere fase training. Tijdens de implementatie van het spel wordt de leerkracht ondersteund bij het toepassen van de interventie. De coaching bestaat uit tien klassenconsultaties, in het begin wekelijks, daarna met langere tussenpozen. In de eerste fase is de begeleiding vooral instruerend om te garanderen dat de methodiek wordt uitgevoerd zoals die is bedoeld. In de tweede fase wordt aandacht besteed aan het toepassen van het spel in andere klassensituaties. De derde fase heeft als doel dat leerkrachten de effecten die zij binnen het Taakspel hebben bereikt, ook in ander onderwijsleersituaties realiseren.

De schoolbegeleider controleert of de leerkracht het stappenplan volgt, bewaakt de tijdsplanning en ondersteunt de leerkracht bij knelpunten die zich kunnen voordoen bij het spelen van het spel. De schoolbegeleiders worden getraind door de landelijk projectleider Taakspel. Zij worden op de hoogte gehouden van de nieuwste ontwikkelingen via een nieuwsbrief. Zij krijgen via e-mail supervisie van de landelijke projectleider. De schoolbegeleider leidt de intern begeleiders van de scholen op voor de functie van interne Taakspel-begeleider. Deze opleiding is erop gericht om de positieve controle op gedrag met Taakspel in de school vast te houden en uit te breiden.

3.1.4 Taakspel erkend als bewezen effectief

Erkenning eerste jeugdinterventie op niveau III

De Erkenningscommissie Interventies heeft voor het eerst een jeugdinterventie – Taakspel – erkend op niveau III, als ‘Bewezen effectief’. Door het spelen van het Taakspel tijdens reguliere lessen, leren leerlingen op de basisschool om zich beter aan klassenregels te houden. Met als doel om beginnend probleemgedrag bij kinderen in een vroeg ontwikkelstadium te verminderen en om te buigen naar positiever gedrag, (Nederlands Jeugdinstituut, 2010).

De Erkenningscommissie Interventies is een landelijke en onafhankelijke commissie die de kwaliteit en effectiviteit van interventies beoordeelt voor jeugdzorg, jeugdgezondheidszorg, jeugdwelzijnswerk, ontwikkelingsstimulering, gezondheidsbevordering en preventie.

De beoordeling gebeurt aan de hand van vastgestelde criteria. Afhankelijk van de criteria waaraan een interventie voldoet, krijgt deze het oordeel 'Theoretisch goed onderbouwd', 'Waarschijnlijk effectief' of 'Bewezen effectief'. De commissie erkende al eerder twee leefstijlinterventies voor volwassenen op niveau III, en nu is dus de eerste jeugdinterventie erkend als 'Bewezen effectief'. Erkende jeugdinterventies worden gepubliceerd in de databank Effectieve Jeugdinterventies van het Nederlands Jeugdinstituut. Ik vind het belangrijk om deze erkenning te vernoemen omdat het laat zien dat het niet zo maar een interventie is, maar een interventie waar al veelvuldig onderzoek naar is gedaan en waar vooral goede resultaten uit zijn gekomen. Het geeft aan dat het een kwalitatief goede interventie is.

Naar de effecten van Taakspel hebben diverse studies met zeer sterke tot vrij sterke bewijskracht plaatsgevonden. Onderzoek door Erasmus MC toont onder andere aan dat kinderen met matige niveaus van probleemgedrag volledig reageren op Taakspel en kinderen met ernstige gedragsproblemen gedeeltelijk. Taakspel kinderen hebben significant minder gedrags- en emotionele problemen dan kinderen van de controlegroep en experimenteren tot zes jaar na de interventie minder met tabaksproducten. Op de kans op alcoholgebruik heeft de interventie geen effect. Globale conclusie is dat gedrags- en emotionele problemen van kinderen op de basisschool succesvol kunnen worden aangepakt met de Taakspel-interventie. Ook vier jaar na de Taakspel-interventie worden nog steeds positieve interventie-effecten waargenomen: tot vier jaar na de interventie hebben Taakspel kinderen minder gedrags- en emotionele problemen en zijn minder vaak slachtoffer van agressie dan kinderen die niet hebben deelgenomen aan de interventie.

Uit onderzoek door de Vrije Universiteit Amsterdam blijkt dat Taakspel kinderen na afloop minder externaliserend gedrag vertonen en betere relaties met leeftijdsgenoten hebben. Onderzoek door de makers van Taakspel laat effect zien op het taakgerichte en regelovertredende gedrag van leerlingen. Het gedrag in de experimentele groep verbetert, terwijl het gedrag van de jongens uit de controlegroepen verslechtert.

Er zijn geen studies die geen of negatieve resultaten laten zien.

De makers van Taakspel onderbouwen hun interventie verder met onderzoeken naar de Noord-Amerikaanse versie van de aanpak (Good behaviour game), die eveneens positieve effecten laten zien, (Ince, 2009).*

3.1.4 Toegepaste leertheorie in de klas

Van der Sar (2008) vermeldt, in de docenthandleiding van Taakspel dat deze methode is gebaseerd op de leertheorie.

De toegepaste leertheorie heeft een bepaalde kijk op onderwijzen. De leerkracht wordt beschouwd als een professional. Een professional, die zijn/haar eigen handelen gebruikt om groepen kinderen systematisch te beïnvloeden. De leerkracht is daarmee een manager geworden van groepen kinderen. Door zijn/haar systematische beïnvloeding kan een groep erin slagen om te leren.

*Bijlage 1: Samenvatting Nederlandse effectstudies

Vijf basisprincipes toegepaste leertheorie waar taakspel mee werkt:

1. Wij houden ons bezig met datgene wat we kunnen observeren.
Dit betekent dat leerkrachten, die de leertheorie in de klas gaan toepassen, zich bezig houden met wat een kind doet: zijn of haar gedrag. Speculaties over onbewuste of innerlijke motieven of onderliggende processen die het gedrag bepalen zijn geen onderwerp van de toegepaste leertheorie. Deze aanpak is zo objectief mogelijk en houdt zich bezig met observeerbare levensfeiten.
Bijvoorbeeld: Als een leerkracht rapporteert, dat Sophie gedurende het eerste gedeelte van de les goed meewerkte, maar dat haar concentratie daarna verslapte, dan is dit geen gedragsbeschrijving. Beschreven in gedragstermen heeft Sophie gedurende de eerste 20 minuten 10 sommen correct afgemaakt en tijdens de tweede 20 minuten slechts 3 sommen. De uitleg van de leerkracht, dat haar concentratie verslapte is speculatief.
2. Om praktische redenen nemen we aan, dat gedrag geleerd wordt.
Gedrag wordt geleerd. Gedrag is het resultaat van de individuele leergeschiedenis van deze mens. Een leergeschiedenis is de interactie van deze mens met zijn omgeving.
Gedrag is niet aangeboren. Dit betekent niet, dat erfelijkheid onzin is, of dat iedereen alles kan leren. Wat het wel betekent is, dat erfelijkheid en biologische factoren de grenzen aangeven van wat een individu kan leren, maar dat het gedrag toch steeds het product is van een leerproces.
Dit is in feite een uitgangspunt gebaseerd op gezond verstand: je maakt je niet druk om erfelijkheid (want daar kun je toch niks aan veranderen) maar houdt je bezig met het helpen van kinderen om nieuwe gedragingen te leren door het uitoefenen van systematische controle over zijn/haar omgeving. Bij het inrichten van de omgeving kun je wel rekening houden met specifieke aanlegfactoren. Zo wordt bij kinderen die veel bewegen vaak het aantal prikkels gereduceerd.
3. Leren heeft te maken met gedragsveranderingen.
De enige manier om te weten of er iets geleerd wordt, is het constateren van een gedragsverandering. De toegepaste leertheorie neemt geen genoegen met uitspraken als: 'Hij werkt nu minder slordig in zijn spellingschrift.' Hij zal alleen maar tevreden zijn als het kind gedrag laat zien dat hij/zij van tevoren nog niet liet zien. Om bij het bovenstaande voorbeeld te blijven: 'Hij kan nu 2 bladzijden werken in zijn spellingschrift zonder krassen, vlekken en doorhalingen.'
4. Gedragsverandering is voor het grootste deel afhankelijk van de (veranderde) consequenties op het gedrag.
Datgene wat op het gedrag volgt, is van cruciaal belang voor het leren. Kinderen zullen iets vaker gaan doen als er op dat gedrag prettige consequenties volgen. Kinderen doen iets minder vaak als er op dat gedrag onplezierige consequenties volgen.

5. Gedrag wordt ook beïnvloed door de context.

Voor elke situatie geldt, dat bepaald gedrag meer gepast is dan ander gedrag. We leren welk gedrag bij welke situatie past. Als het gedrag van een kind past bij de situatie waarin het voorkomt, dan is de kans op een prettig gevolg groot. Het resultaat hiervan is dat we in de meeste gevallen snel leren hoe we gedrag uit moeten voeren, maar dat we ook leren waar en wanneer we het uit moeten voeren.

Deze vijf basispunten zijn essentieel. Als we er vanuit gaan, dat onderwijzen te maken heeft met het helpen van kinderen om nieuwe vaardigheden en nieuwe informatie te verwerven dan volgt hier logisch uit dat leren te maken heeft met gedragsverandering. Dit gaat zowel op voor het leren van vaardigheden op sociaal gebied als op het gebied van bijvoorbeeld lezen en rekenen.

Als onderwijzen en leren te maken heeft met gedragsverandering, dan is het scheppen van onderwijsleersituaties: verandering aan te brengen in het gedrag van de kinderen in de klas.

De toegepaste leertheorie probeert deze visie te gebruiken zowel bij het sociale gedrag van kinderen als bij het 'leergedrag' van kinderen. Het opstellen van lesplannen, het 'onderwijzen' van vakken kunnen ook door de bril van de toegepaste leertheorie bekeken worden. Verbeterd sociaal functioneren heeft in de meeste gevallen een direct positief resultaat op de mate waarin kinderen kunnen profiteren van het onderwijs.

Het doel is om een positieve en stimulerende benadering te introduceren voor het hanteren van de klas als een effectieve en efficiënte onderwijsleersituatie met een minimum aan disciplinaire problemen. Toegepaste leertheorie is een hulpmiddel waar kinderen en leerkrachten direct positief resultaat van zullen zien. Door het toepassen van effectieve, efficiënte en stimulerende (op de leertheorie gebaseerde) technieken om de controle te verwerven over de onderwijsleersituatie wordt de leerkracht 'bevrijd' van het tijdvretende gezeur om kinderen die storen in toom te houden of om kinderen (eindelijk) aan het werk te krijgen of te houden. De leerkracht zal dan meer tijd kunnen besteden aan het plannen van lessen, voorbereiden van het curriculum en het geven van positieve aandacht aan de kinderen. Een direct resultaat hiervan zal na enige tijd zijn, dat kinderen het school gaan weer prettig gaan vinden omdat ze succesvol blijken te zijn in de klas. Eigenlijk is dit het doel van alle onderwijs; dat kinderen lol krijgen en houden in het leren, (van Bilsen, 1993).

3.1.5 Operante conditionering (theorie van de motivatie)

Binnen de leertheorie zijn er verschillende stromingen en één daarvan is de operante conditionering. De docentenhandleiding van Taakspel geeft Van der Sar (2008) aan: "Het operant conditioneren is het leren van een samenhang tussen wat iemand doet en wat er als resultaat op volgt is."

De theorie van de operante conditionering houdt in dat een respons die plezierige gevolgen heeft (beloont of versterkt wordt) de neiging heeft zich te herhalen, maar als de gevolgen niet plezierig zijn (op de een of andere manier gestraft wordt) deze neiging niet vertoont. In de psychiatrie noemt men zulk leren 'gedragsbeïnvloeding' of gedragsmodificatie, (Kugel, 2003).

Een kind dat ongewenst gedrag laat zien, gedraagt zich naar de ervaringen die het in zijn leven tot nu toe heeft opgedaan. Deze ervaringen hebben zijn storend gedrag beloond (versterkt). Als een kind zich goed gedraagt, zou Skinner zeggen dat dit goede gedrag het resultaat is van veelvuldige en welwillende aandacht van volwassenen, waarmee zulk gedrag thuis is versterkt.

Belangrijk is dat alle aandacht een versterker is, positieve en negatieve aandacht. Volwassenen gaan er vaak vanuit dat het kind werkelijk bestraffing ondergaat omdat ze hem boos toespreken, terwijl in werkelijkheid de echte straf zou kunnen bestaan uit het volledig negeren.

Skinner erkent het bestaan van zowel primaire als secundaire versterkers. De eerste (bijvoorbeeld voedsel, warmte, onderdak) hebben een intrinsieke waarde, de laatste (bijvoorbeeld geld) niet; maar deze laatsten zijn waardevol geworden door associatie met de eersten. In onze complexe samenleving is een groot deel van ons sociale gedrag het gevolg van secundaire versterking. Daar een school een uiterst kunstmatige omgeving is waarin kinderen binnen een paar jaar de informatie tot zich moeten nemen waar eeuwen van onderzoek en ontdekking voor nodig is geweest, accepteert Skinner het feit dat we onze toevlucht tot secundaire versterking zullen moeten nemen (zoals goedkeuring van de leraar, goede cijfers, slagen voor examens), (Fontana, 1998).

Kortom, reinforcement (beloning, versterking, bekrachtiging), straf en extinctie (uitdoven) zijn de principes van het operant conditioneren. Gedrag dat versterkt wordt neemt toe in frequentie. Gedrag dat niet (meer) wordt versterkt neemt af, (Jeninga, 2004).

Voor het aanleren van nieuw gedrag en voor het bijsturen of afzwakken van ongewenst gedrag kan men dus positieve (=belonen) en negatieve (=straffen) vormen van bekrachtiging (versterkers) gebruiken. In de V.S. probeerde men deze ideeën meer systematisch en op allerlei gebieden toe te passen.

Daarbij ontdekt men de volgende regels:

- a. Zowel belonen als straffen moet zoveel mogelijk onmiddellijk volgen op het gedrag. Dat verschaft de meeste duidelijkheid en daardoor ontstaat de bereidheid om het gedrag te veranderen.
- b. Positieve versterking geeft betere resultaten dan straffen. De sfeer blijft dan goed: een beloning stemt plezieriger dan straf.
- c. Een derde belangrijke voorwaarde voor resultaat is dat we consequent zijn in straffen en belonen. Dit geldt zowel in de opvoeding en het onderwijs, als in de hulpverlening en in een therapeutische setting.
- d. Daarbij is het belangrijk dat de beloning afgestemd is op de situatie en op degene die beloond wordt. Soms heeft een positief bevestigende opmerking meer waarde voor een kind dan bijvoorbeeld een snoepje of een postzegel voor zijn verzameling.

Hetzelfde geldt voor straffen. Ook dat moet snel, situatiegebonden, consequent en persoonsgebonden gebeuren. Als een kind in een (spel)situatie waarin hij zich amuseert, een reprimande krijgt voor ongewenst gedrag, zal dat wellicht weerstand oproepen. Hem voor een tijdje verwijderen helpt wellicht meer. Hij mist, als hij weggestuurd wordt, het voor het plezierige spel en hij weet, dat hij zichzelf gestraft heeft, (Kugel, 2003).

3.1.6 Operante technieken gebruikt bij Taakspel

- Fysieke inrichting: de leerlingen zitten als team bij elkaar in de klas en mogen elkaar helpen; de speelplaats wordt verdeeld in verschillende stukken waar bepaalde spelletjes gespeeld kunnen worden.
- Modelleren: de leerkracht geeft hoofdzakelijk aandacht aan leerlingen die gewenst gedrag laten zien, deze leerlingen en de leerkracht zijn model.
- Gedragsinstructie: er wordt gewerkt met regels die concreet het gedrag beschrijven dat gewenst is; leerlingen opleiden als bemiddelaar bij problemen.
- Discriminatie leren: in het spel is voor iedereen duidelijk dat er voor verschillende onderwijsleersituaties verschillende gedragsregels gelden.
- Shaping: de tijd dat het spel wordt gespeeld wordt geleidelijk opgevoerd.
- Versterken van alternatief of het verzwakken van onverenigbaar gedrag: de combinatie van versterken van gewenst, taakgericht gedrag en negeren van ongewenst gedrag.
- Respons cost: de leerlingen kunnen hun beloning verspelen door de regels zo vaak te overtreden dat de kaarten op zijn.
- Positieve beloning: in het spel wordt gewerkt met sociale bekrachtigers, materiële bekrachtigers, ruilbekrachtigers en activiteitenbekrachtigers. De leerlingen houden zich eerst aan de regels om de sticker te krijgen, maar ondervinden tegelijkertijd dat het plezierig is als het stil is als er gewerkt wordt. Geleidelijk wordt deze ervaring tot een intrinsieke bekrachtiger, (Ince, 2009).

Conclusie

Taakspel is ontwikkeld op het Pedologisch Instituut Rotterdam en de CED-groep. Taakspel is een groepsgerichte aanpak voor het primair onderwijs en voortgezet onderwijs, waardoor leerlingen zich beter aan klassenregels houden. Daardoor neemt onrustig, storend en eventueel agressief gedrag af. Minder verstoringen tijdens de les heeft als effect dat leerlingen beter en taakgericht kunnen werken. Bovendien leiden prettige omgangsvormen tot een prettiger klassenklimaat. Deze interventie wordt vooral aanbevolen voor leerlingen met een externaliserend gedragsprobleem. Taakspel wordt in drie fasen ingevoerd: De invoeringsfase, de uitbreidingsfase en de generalisatiefase. Er wordt gewerkt in teams. Deze teams kunnen, door zich aan de regels te houden, een zelfbedachte dag, week en maandbeloning verdienen.

Van der Sar (2008) vermeldt, in de docenthandleiding van Taakspel dat deze methode is gebaseerd op de leertheorie. De toegepaste leertheorie heeft een bepaalde kijk op onderwijzen. Door de systematische beïnvloeding van de leerkracht kan een groep erin slagen om te leren. Daarvoor moet de leerkracht verandering aan te brengen in het gedrag van de kinderen in de klas.

Binnen de leertheorie zijn er verschillende stromingen en één daarvan is de operante conditionering. Reïnforsment (beloning, versterking, bekrachtiging), straf en extinctie uitdoven) zijn de principes van het operant conditioneren. Gedrag dat versterkt wordt neemt toe in frequentie. Gedrag dat niet (meer) wordt versterkt neemt af, (Jeninga, 2004). In de psychiatrie noemt men zulk leren 'gedragsbeïnvloeding' of gedragsmodificatie, (Kugel, 2003).

Het Taakspel maakt gebruik van verschillende gedragsbeïnvloedende technieken die gebaseerd zijn op de leertheorie en dan vooral op operante conditionering.

De belangrijkste elementen uit de leertheorie voor Taakspel zijn:

- gedragsinstructie (vertellen welk gedrag gewenst is);
- modelleren (leerlingen leren van elkaar en van de leerkracht);
- positieve bekrachtiging van gewenst gedrag (complimenteren);
- afzwakken van ongewenst gedrag (wegnemen van een gekregen kaart);
- uitdoven van ongewenst gedrag (door negeren);
- en uiteindelijk ook consequenties bij ongewenst gedrag (dan halen ze de beloning niet).

3.2 Deelvraag 2: Welke elementen zijn in mijn groep succesvol gebleken en zorgen voor een positief effect op de taakgerichtheid en de concentratie van de leerlingen en vermindering van ongewenst gedrag?

Inleiding

3.2.1. Resultaten observatiesysteem Taakspel

3.2.2. Resultaten interview mw. Mooij

3.2.3. Resultaten vragenlijst leerlingen

Conclusie

Om deze deelvraag te kunnen beantwoorden heb ik eerst gekeken naar het observatie systeem dat bij Taakspel hoort. Om me verder te verdiepen in het effect van Taakspel op mijn groep heb ik gekozen voor een interview met mw. Mooij, de leerkracht van deze groep en Taakspelbegeleider van de school, en een (meerkeuze) vragenlijst voor de leerlingen. Hun mening vind ik zeer belangrijk. De methode moet niet alleen een positief effect hebben, maar moet naar mijn mening ook een positieve ervaring voor de leerlingen zelf zijn.

3.2.1. Resultaten observatiesysteem Taakspel

Ten eerste heb ik gekeken naar het observatie systeem dat bij het Taakspel hoort. De leerkracht houdt bij dit systeem één keer per week bij hoeveel regelovertrekend gedrag de leerlingen laten zien. Dan wordt er alleen gekeken naar de drie gekozen Taakspelregels. Zo bied de methode een wijze om de voortgang in gedrag te kunnen volgen en vastleggen. Ik heb enkele observaties vanaf de start van Taakspel, 25-09-2009, tot en met 17-11-2010 toegevoegd om aan te tonen dat er na een periode van het Taakspel spelen een vermindering in regelovertrekend gedrag te zien is in mijn groep. Na een tijd ga je ook met minder kaarten spelen om de uitdaging groter te maken. Ze houden aan het einde dan minder kaarten over, dus je moet echt naar het turven kijken.

Datum	Gespeelde minuten	Chicwawas	Blue dragon	Blue dragon 2
25-09-2009	15	5	1	0
17-11-2009	45	0	0	4

Nu zie je dat de eerste keer taakspel maar 15 minuten duurde, bij de laatste observatie 45 min. Aanzienlijk langer dus. Bij de eerste twee teams is er vermindering van regelovertrekend gedrag te zien. Bij het laatste team waren de leerlingen op elkaar uitgekeken; ze zitten dan al bijna een half jaar in hetzelfde groepje en ze beginnen zich aan elkaars gedrag te irriteren. Een goed signaal voor de leerkracht om de Taakspelteams aan te passen.*

*Bijlage 2: Observatie formulieren Taakspel

3.2.2. Resultaten interview mw. Mooij

Mw. Mooij merkte dat de taakgerichtheid van de leerlingen toegenomen is vanaf de start van taakspel. De leerlingen werken met meer concentratie, zijn stiller en krijgen meer werk af. Er is meer rust en zijn met hun eigen werk bezig. Ze leiden elkaar ook minder af. De betrokkenheid is volgens mw. Mooij ook vergroot. In het begin spelen leerlingen om de beloning te halen. Later worden de leerlingen zich bewust van hun gedrag en het effect ervan. Hierdoor werken ze ook taak gericht en rustiger wanneer er geen Taakspel gespeeld wordt. Precies wat de methode als doel aan geeft.

Mw. Mooij heeft ook enkele punten benoemd die volgens haar zorgen dat Taakspel succes heeft. De beloningen zijn volgens haar een goede motivatie voor de leerlingen om hun best te doen zich aan de regels te houden. Ook de succeservaringen van meer werk af krijgen en minder gemopper van de leerkracht zijn volgens haar een succesfactor. Het wordt er voor de leerlingen leuker en gezelliger op.

De positieve insteek van Taakspel speelt daar een grote rol in. Taakspel geeft aan dat je moet benoemen welk gedrag je wilt zien van de leerlingen (gedragsinstructie). Het is volgens haar heel helder, doorzichtig en afgekaderd, zonder de negatieve opmerkingen, zoals: 'Als je niet stopt met praten dan krijg je straf.' Veel leerlingen zijn het zo gewend om op deze manier aangesproken te worden, dat het geen indruk meer maakt. Het is voor de leerlingen, zoals ik al eerder vermeldde, ook niet erg fijn om steeds gemopper van de juf te horen. En er zijn zoveel dingen die je niet mag, maar wat mogen leerlingen dan wel? Het negeren van ongewenst gedrag, het benoemen van gewenst gedrag in combinatie met het klassikaal complimenteren is volgens mw. Mooij de belangrijkste elementen van Taakspel. Het is voor een leerling fijn om van de juf te horen dat hij goed bezig is en wat het dan is wat hij goed doet. Opvallend genoeg komen deze genoemde punten overeen met de resultaten bij deelvraag 1.

Mw. Mooij noemt als nadeel dat het constant complimenteren in het begin onwennig voelt. Soms stoort het als je hardop door alle stilte een compliment geeft. Zij vindt het prettiger om dan non-verbaal of zacht individueel een compliment te geven, alleen dan is het vanuit Taakspel bedoelde effect weg. Dat een kind trots kan zijn dat iedereen hoort hoe goed hij het doet en dat andere leerlingen er eventueel een voorbeeld aan kunnen nemen. Je moet er steeds bewust mee omgaan en dat vind mw. Mooij soms een nadeel. Maar ze geeft wel aan dat het went en het onwennige gevoel steeds minder wordt.

Als praktisch nadeel noemt ze dat de beloningen veel tijd in beslag nemen en dat ze het dag of weekritme in de weg kunnen zitten. Zeker aan het einde van een maand, dan heb je in één week drie dagbeloningen, een weekbeloning en een maandbeloning. Toch wegen volgens haar de nadelen niet op tegen de voordelen van Taakspel. Daarnaast krijgen de leerlingen tijdens de werktijd meer werk af, waardoor er op een ander moment van de dag of week meer tijd overblijft.

Mw. Mooij geeft aan dat Taakspel ook haar dagelijkse lespraktijk heeft beïnvloed. De positieve insteek, het benoemen van gewenst gedrag en het negeren van ongewenst gedrag gebruikt ze bewust en onbewust wanneer er geen Taakspel wordt gespeeld. Ze geeft aan dat het na enkele jaren gewoonte is geworden. Toch probeert ze er wel bewust mee om te gaan, maar veel gaat ondertussen vanzelf. Het negeren van ongewenst gedrag lukt natuurlijk niet altijd, soms mopper je toch. Ze geeft aan dat leerlingen soms echt even moeten horen dat het echt niet kan waar ze mee bezig zijn. Door Taakspel geeft mw. Mooij daarna wel aan wat ze dan wel wilt zien.

Uit wat mw. Mooij vertelde haal ik ook dat het succes van Taakspel niet gelimiteerd is tot onze groep. Ook haar vorige groepen en haar collega's zijn zeer te spreken over deze interventie.

3.2.3 Resultaten vragenlijst leerlingen

Ik heb door middel van een open vragenlijst de leerlingen drie vragen gesteld waarin ik hun mening vraag over Taakspel. Na de open vragenlijst heb ik dezelfde vragen gegeven, maar dan met meerkeuze antwoorden. Ik wilde de leerlingen de kans geven om zelf geformuleerde antwoorden te geven. Nu weet ik dat mijn leerlingen niet allemaal even taalvaardig zijn en het lastig vinden om hun gedachten op papier weer te geven. Vandaar dat ik ook heb gekozen voor de meerkeuze vragenlijst. Op die manier is het voor mij ook gemakkelijker om de resultaten te vergelijken. Ik heb de resultaten van de vragenlijsten verwerkt in grafieken en deze toegevoegd als bijlage 3.*

Bij de meerkeuze vragenlijst gaven 43% van de leerlingen aan Taakspel 'Super leuk' te vinden. 50% van de leerlingen vindt Taakspel 'Leuk'. 1% van de leerlingen vindt Taakspel 'Oké'. Opvallend genoeg vindt 0%, niemand dus, Taakspel 'Niet leuk' of 'Niets aan'. Bij de open vragenlijst hadden alle leerlingen uit zichzelf 'Leuk' opgeschreven. Ook werden er opmerkingen als 'Lekker stil en gezellig.' en 'Fijn.' opgeschreven. Vanuit deze resultaten kan ik gerust vaststellen dat de leerlingen Taakspel zelf ook als een positieve ervaring zien.

Ik heb de leerlingen ook gevraagd wat ze dan precies het leukst/fijnst aan Taakspel vinden. Bij de open vragenlijst gaven enkele leerlingen aan dat ze fijn vinden dat het stil is tijdens Taakspel. Ook gaven enkele leerlingen aan hun groepje gezellig te vinden. Bij navraag blijkt dat de leerlingen daarmee vooral bedoelen dat ze op een prettige manier met de leerlingen in hun team kunnen (samen)werken.

*Bijlage 3: Grafieken vragenlijst leerlingen

Het kiezen en de (maand)beloningen werden het meest genoemd. Ook bij de meerkeuze vragenlijst werd het krijgen van een beloning met 29% het meest gekozen. Op de tweede plaats, met beide een score van 26%, staan: 'Dat ik goed kan werken' en 'Dat het stil en rustig is in de klas'. 18% van de leerlingen gaf ook aan het fijn te vinden dat er duidelijke regels zijn. Dat ze weten wat er van ze verwacht word.

Ook heb ik onderzocht wat de leerlinge minder leuk aan Taakspel vinden. Op de eerste plaats, met beide een score van 29%, staan: 'Dat ik niet kan overleggen over werk.' en 'Als er kaartjes weggepakt worden.' Ik heb de leerlingen nog nagevraagd wat ze vervelend vinden aan het niet kunnen overleggen. Ze zeiden dat ze soms liever iets aan een andere leerlingen vragen dan aan de juf, want dan heb je sneller een antwoord en dan kun je verder. "Want de juf moet alle leerlingen helpen, omdat we dus niets aan elkaar mogen vragen."

Opvallend genoeg noemt maar 5% van de leerlingen als nadeel dat ze de beloning misschien niet krijgen. Ze vinden de ervaring van het door de leerkracht wegnemen van een kaartje dus vervelender dan het gevolg daarvan, namelijk het misschien niet krijgen van de beloning. Het wegnemen van een kaartje en het daardoor niet halen van de beloning zijn de consequenties die bij Taakspel gekoppeld worden aan ongewenst gedrag. Dat horen de leerlingen ook niet prettig te vinden. Anders zou het spelen van Taakspel geen invloed hebben. Het geeft aan de consequenties die Taakspel biedt dus het beoogde effect hebben. 10% van de leerlingen vind dat Taakspel erg lang duurt. Bij navraag vinden ze wel dat Taakspel van 15 minuten te weinig is. 'Dat is te makkelijk.', zeggen ze. Dit geeft aan dat de leerlingen Taakspel ook echt als een spel zien, een uitdaging.

10% van de leerlingen vindt het niet leuk dat ze niet hun eigen groepje mogen kiezen. Bij navraag snappen ze wel dat dit een groepje is om mee te werken. Bij andere activiteiten mogen ze op een andere plaats zitten en dan kunnen ze wel bij bijvoorbeeld hun vrienden zitten. Ze vinden het dan minder erg dat ze niet bij hun vrienden in het groepje zitten. Één leerling gaf zelfs aan het fijn te vinden om niet bij zijn vrienden in het groepje te zitten, want die waren wel een beetje 'druk'.

Conclusie

De leerlingen werken met meer concentratie, zijn stiller, krijgen meer werk af, er is meer rust en zijn meer taakgericht bezig. Ze leiden elkaar minder af en zijn met hun eigen werk bezig. Ook wanneer er geen Taakspel wordt gespeeld is het effect van Taakspel merkbaar omdat de leerlingen het effect van Taakspel zelf ook als prettig ervaren. Vanuit de resultaten van de vragenlijst kan ik gerust vaststellen dat de leerlingen Taakspel zelf ook als een positieve ervaring zien.

De leerlingen vinden Taakspel allemaal leuk. Ze vinden het vooral leuk om een beloning te krijgen, maar vinden het ook erg fijn dat ze goed kunnen werken en dat het stil en rustig is in de klas tijdens Taakspel. De leerlingen hebben zelf inzichten verworven over de invloed van hun eigen gedrag op de werksfeer in de klas. Hieruit haal ik dat Taakspel in mijn groep wordt uitgevoerd zoals de methode het heeft bedoeld en dat het dus ook het beoogde effect heeft in mijn groep.

De leerlingen noemen ook enkele nadelen, zoals dat je niet zelf groepjes mag kiezen en enkelen vinden Taakspel lang duren. Ook vinden ze het minder fijn dat ze niet kunnen overleggen of samenwerken tijdens Taakspel. Op zich heb je als leerkracht meer tijd om andere leerlingen te helpen tijdens Taakspel, maar als de leerlingen willen samenwerken, vind ik dat geen probleem. Maar volgens Taakspel mag het niet als één van je regels 'stil zijn' is.

Dat vind ik als leerkracht wel een nadeel; er is geen ruimte om je eigen draai aan de interventie te geven als je echt de methode volgt. Er zitten enkele nadelen voor de leerkracht aan het spelen van Taakspel, zoals de beloningen die veel tijd in beslag nemen, maar deze wegen, naar mijn mening, niet op tegen de voordelen.

Als succesfactoren noemt mw. Mooij tijdens het interview de volgende punten, die opvallend genoeg overeenkomen met mijn bevindingen van mijn theorieonderzoek voor deelvraag 1:

- Positieve aandacht – verbaal (positieve bekrachtiging van gewenst gedrag)
- Positieve aandacht – non verbaal (positieve bekrachtiging van gewenst gedrag)
- Gewenst gedrag benoemen (gedragsinstructie)
- Ongewenst gedrag negeren (uitdoven van ongewenst gedrag door negeren)
- Consequenties (straf) aan ongewenst gedrag koppelen (afzwakken van ongewenst gedrag)

Deze elementen zal ik bij deelvraag 3 verder onderzoek naar doen.

Vanaf dit punt refereer ik naar deze elementen als Taakspel interventies.

3.3 Deelvraag 3: Welke elementen van Taakspel kan ik zelf succesvol toepassen in mijn lespraktijk zonder daar een certificering voor nodig te hebben?

Inleiding

3.3.1 Resultaten praktijkonderzoek

3.3.2 Grafieken

- Figuur 1: Resultaten (procentueel) voormeting (geen speciale aandacht voor Taakspel interventies) en nameting (wel speciale aandacht voor Taakspel interventies)
- Figuur 2: Vergelijking gebruik interventies start- en eind observatie
- Figuur 3: Procentueel gebruik Taakspel interventies (15 min observaties)
- Figuur 4: Hoeveelheid interventies start observatie (voormeting) (30 min)
- Figuur 5 Hoeveelheid interventies eind observatie (nameting) (30 min)

Conclusie

Ik heb de resultaten van mijn actie onderzoek, verworven tijdens participerende observaties, verwerkt in grafieken waaruit ik conclusies wil trekken om mijn deelvraag te beantwoorden. De resultaten van de observaties heb ik eerst in een ABC model verwerkt om ze te kunnen ordenen.*

3.3.1 Resultaten praktijkonderzoek

Allereerst wilde ik met dit onderzoek te weten komen of ik met Taakspel interventies een zichtbaar meer positief effect kan bereiken. Ik heb hiervoor de resultaten van de start observatie en de eind observatie naast elkaar gelegd. Bij de start observatie heb ik geen Taakspel interventies gebruikt (niet bewust in ieder geval) en bij de eind observatie heb ik zeer bewust gebruik gemaakt van Taakspel interventies. In Figuur 1 kan ik duidelijk aflezen dat ik met Taakspel interventies zichtbaar meer positief effect behaal. Bij de start observatie behaalde ik met ongeveer 50% van mijn interventies een positief effect. Bij de eind observatie, waarbij ik dus gebruik maakte van de Taakspel interventies, is dit gestegen naar ongeveer 85%. De interventies met negatief of onbekend/geen effect zijn sterk afgenomen. Bij de startobservatie had ik nog ongeveer 40% interventies met onbekend/geen effect. Bij de eindobservatie nog maar 10%. Zo ook de interventies met negatief effect; deze zijn van 10% gedaald naar ongeveer 5%. Ik kan dus concluderen dat ik als leerkracht met gebruik van Taakspel interventies meer positief effect behaal dan wanneer ik deze niet bewust inzet.

In figuur 2 kan ik aflezen dat ik vooral de Taakspel interventie 'gewenst gedrag benoemen' meer ben gaan gebruiken. Het gebruik van 'positieve aandacht' is ongeveer gelijk gebleven en het gebruik van andere interventies zijn sterk gedaald. Het valt me op dat terwijl het gebruik van 'positieve aandacht' gelijk is gebleven, ik toch meer positief effect zie bij de eindmeting.

*Bijlage 4: Resultaten observaties ABC model

In de tussenobservaties heeft mw. Mooij op één Taakspel interventie tegelijk gelet. Alle observaties duurde 15 min en vonden allen plaats tijdens instructie en BZL. In figuur 3 wordt zichtbaar dat ik het meest gebruik maak van 'gewenst gedrag benoemen' en 'ongewenst gedrag negeren', beide ongeveer 30%. Gelijk daarna komt 'positieve aandacht met 20%.

Toch is bij de nameting gebleken, zie figuur 2, dat ik vrij weinig gebruik maak van 'ongewenst gedrag negeren' en juist veel meer van 'gewenst gedrag benoemen'. Ik heb een verklaring voor deze verschillen, maar daardoor ga ik twijfelen of mijn onderzoeksdata wel volledig klopt. Maar juist doordat ik dit conflict in data heb gevonden, kan ik de volgende conclusie trekken en deze met een praktijkvoorbeeld onderbouwen. Ik denk dat de opmerking 'van fouten kun je leren' hierbij van toepassing is.

Ik denk dat deze tegenstrijdigheid is ontstaan omdat ik met één welgeplaatste 'opmerking' meerdere Taakspel interventies in één keer besla. Het volgende voorbeeld komt uit de eind observatie:

A	B	C
Sommige leerlingen hebben hun bladen al in hun map gedaan.	'Wat fijn dat sommige kinderen hun map al op tafel hebben en hun bladen er al in hebben gedaan.'	Één leerling steekt zijn map de lucht in om te laten zien dat hij dit heeft gedaan.
Veel leerlingen hebben dit nog niet gedaan.	Bovenstaande opmerking.	Er vliegen opeens leerlingen door de klas om hun map te pakken. Zonder dat ik hun eigenlijk persoonlijk heb aangesproken.

Bij dit voorbeeld gaf ik een compliment (positieve aandacht) aan de leerlingen die de bladen al in hun map hadden gedaan, zonder dat ik daartoe had geïnstrueerd. Hierbij had ik positief effect bij één leerling. Ik had zelf al gezien op de video-opname dat er leerlingen waren die dit nog niet hadden gedaan en na deze opmerking opeens ook hun map gingen pakken om de bladen er in te doen. Eigenlijk heb ik in mijn compliment verpakt, wat ik graag van de leerlingen wilde zien (gedragsinstructie). De leerlingen die opeens hun map gingen pakken lieten eigenlijk ongewenst gedrag zien (in een lichte mate dan wel). Ik heb hen daar niet persoonlijk op aangesproken en dus eigenlijk het ongewenst gedrag genegeerd. Ik heb uiteindelijk dus met één opmerking drie Taakspel interventies gebruikt, met positief effect.

Tijdens de '15 min' observaties heb ik mw. Mooij steeds zich per observatie op één Taakspel interventie laten richten. Hieruit blijkt, Figuur 3, dat ik inderdaad veel gebruik maak van 'ongewenste gedrag negeren'. Ik had hier op dat moment niet zoveel van gemerkt. Ik had één groep inderdaad volledig bewust genegeerd om te kijken hoe dat uit zou pakken, maar verder volgens mij niet veel. Nu blijkt inderdaad dat ik door gewenst gedrag te benoemen, bijvoorbeeld in de vorm van een compliment of door gedragsinstructie, ik leerlingen die ongewenst gedrag laten zien toch hier op wijs. Het is alleen niet verbaal. Dus eigenlijk wil ik hierbij een onderscheid maken tussen verbaal negeren en volledig negeren. Ik heb het ongewenst gedrag niet genegeerd, maar ik heb hen er niet verbaal op aangesproken.

Juist dat aanspreken op ongewenst gedrag is waar ik een 'politieagent' gevoel van krijg. En door gebruik te maken van Taakspel interventies, zoals in het zojuist beschreven voorbeeld, kan ik dat omzeilen. Je spreekt leerlingen op hun gedrag aan, maar zonder daar een negatieve lading aan te geven. Hetgeen wat voor mij vaak zorgt voor een negatieve sfeer in de klas.

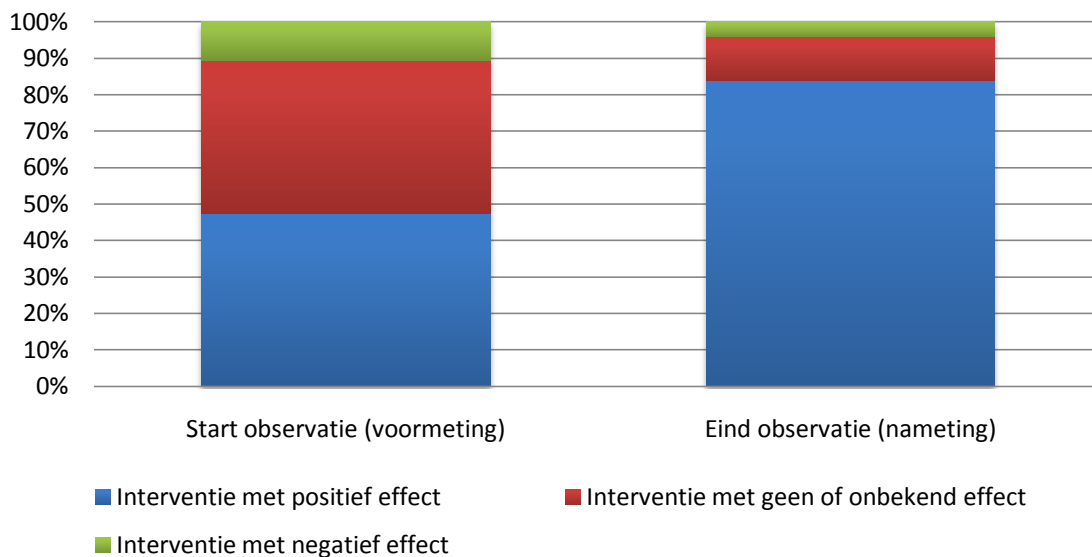
Verder verklaart dit ook waarom ik meer positief effect behaal met 'positieve aandacht' wanneer ik Taakspel interventies gebruik. Het is namelijk zo dat ik ze, procentueel gezien, bij de start en eind observatie even veel gebruik, zie Figuur 2. Alleen bij de eind observatie is er veel meer positief effect zichtbaar, zie Figuur 4 en 5. Ik denk dat hoe ik een compliment uitspreek bepalend is voor het zichtbare effect.

Ook wil ik uitspreken dat mijn huidige groep al het hele jaar met Taakspel werken en met de werkwijze bekend zijn. Ze zijn er bijvoorbeeld aan gewend dat ze te horen krijgen wat ze wel moeten doen en niet wat ze niet moeten doen. Ik kan dus wel vaststellen dat Taakspel werkt in mijn huidige groep en dat wanneer ik gebruik maak van Taakspel interventies in deze groep dat ik hiermee ook meer positief effect behaal. Maar wanneer ik een andere groep leerlingen krijg, zal ik eigenlijk weer overnieuw moeten beginnen met dit onderzoek. Want elke groep is anders. Wat bij de één wel werkt, kan bij de ander heel anders uitpakken.

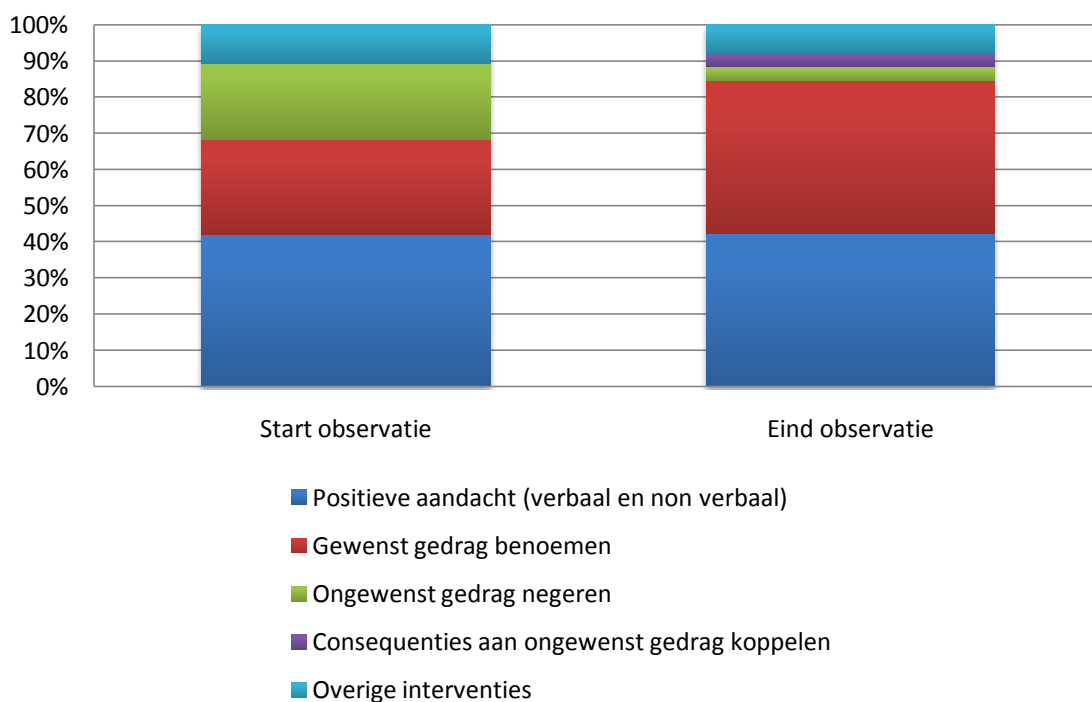
Ik moet hierbij dus wel opmerken dat deze conclusies grotendeels gebaseerd zijn op mijn ervaringen tijdens dit onderzoek, in combinatie met de verzamelde gegevens. Ik zou ze 'subjectief' willen noemen, omdat het over mijn mening over mijn leerkracht gedrag in mijn huidige groep gaat.

3.3.2 Grafieken

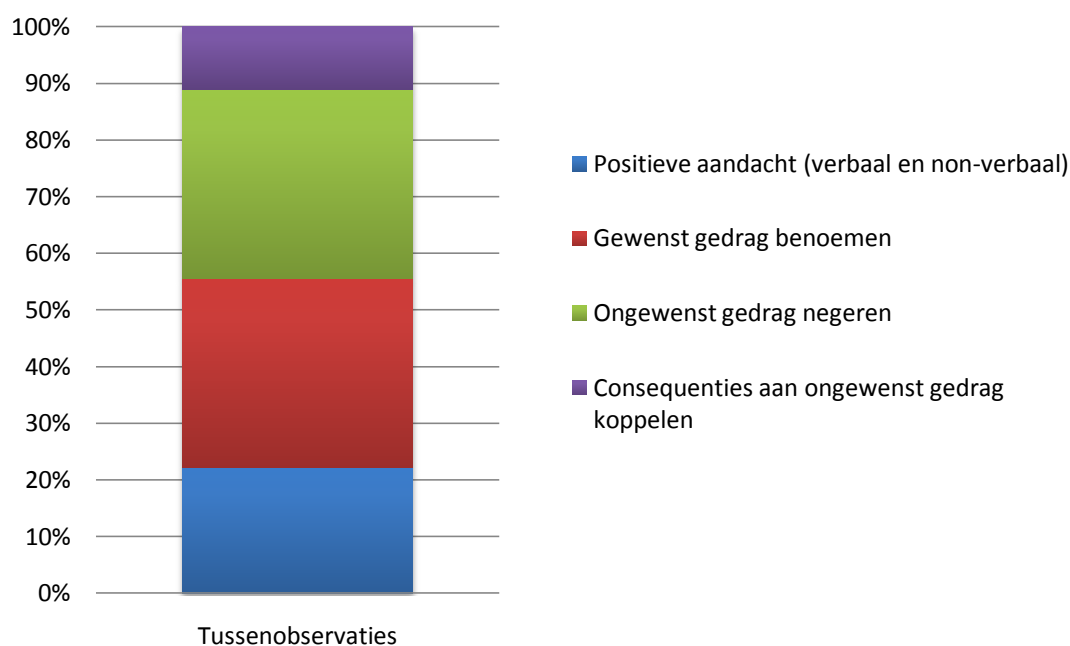
**Figuur 1: Resultaten (procentueel)
voormeting (geen speciale aandacht voor
Taakspel interventies) en nameting (wel
speciale aandacht voor Taakspel interventies)
(30 min)**

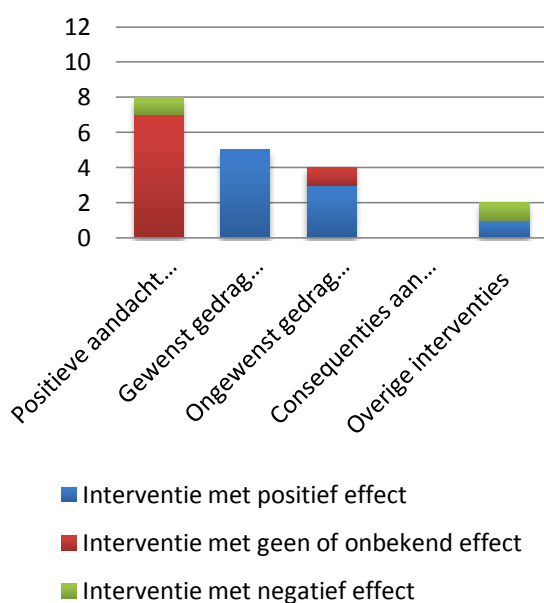
**Figuur 2: Vergelijking gebruik interventies
start- en eind observatie (30 min)**

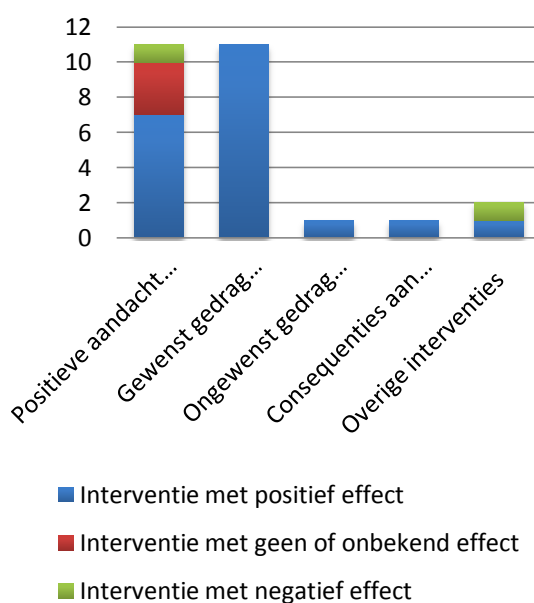
Figuur 3: Procentueel gebruik Taakspel interventies (15 min observaties)

Figuur 4: Hoeveelheid interventies start observatie (voormeting) (30 min)

Figuur 5: Hoeveelheid interventies eind observatie (nameting) (30 min)

Conclusie

Ik wilde graag weten welke elementen ik in mijn praktijk succesvol kan toepassen. Ik denk dat alle Taakspel interventies die ik onderzocht heb uitvoerbaar zijn in mijn dagelijkse lespraktijk. Het is wel zo dat 'ongewenst gedrag negeren' voor mij niet echt negeren is. Het is verbaal negeren. Het overvloedig complimenteren, zoals Taakspel het bedoelt heeft, is niet voor mij weggelegd. Ik voel me er niet altijd gemakkelijk bij.

Toch heb ik tijdens dit onderzoek het niet altijd als vervelend ervaren. Ik pak ongewenst gedrag nu via een gedragsinstructie in de vorm van een compliment aan. En op deze manier verpakt, zie ik dat het complimenteren, in combinatie met 'gewenst gedrag benoemen' een zodanig positief effect heeft dat ik mij hier alleen maar prettig bij kan voelen.

Het kost mij, voor mijn gevoel, geen extra moeite om al deze Taakspel interventies te gebruiken. Je moet alleen goed nadenken voor dat je iets uitspreekt of laat merken. Maar dat moet je, naar mijn mening, als leerkracht altijd! Ik kan na dit onderzoek antwoord geven op mijn onderzoeksvraag. Deze kunt u in het volgende hoofdstuk vinden.

4. Conclusie onderzoek

Ik weet nu dat Taakspel gebruik maakt van verschillende gedragsbeïnvloedende technieken die gebaseerd zijn op de leertheorie en dan vooral op operante conditionering. De belangrijkste elementen uit de leertheorie voor Taakspel zijn:

- gedragsinstructie (vertellen welk gedrag gewenst is;
- modelleren (leerlingen leren van elkaar en van de leerkracht);
- positieve bekrachtiging van gewenst gedrag (complimenteren);
- afzwakken van ongewenst gedrag (wegnemen van een gekregen kaart);
- uitdoven van ongewenst gedrag (door negeren);
- en uiteindelijk ook consequenties bij ongewenst gedrag (dan halen ze de beloning niet).

Ik weet nu dat er verschillende onderzoeken zijn geweest met sterke bewijskracht waardoor de Erkeningscommissie Interventies Taakspel als 'Bewezen effectief' heeft erkend. Taakspel is uitermate geschikt voor leerlingen met een externaliserend gedragsprobleem, maar is een interventie waar, naar mijn mening, iedere leerling baad bij kan hebben. Door het spelen van het Taakspel tijdens reguliere lessen, leren leerlingen op de basisschool om zich beter aan klassenregels te houden. Met als doel om beginnend probleemgedrag bij kinderen in een vroeg ontwikkelstadium te verminderen en om te buigen naar positiever gedrag.

In mijn huidige groep zorgt Taakspel ervoor dat, zoals de methode inderdaad belooft, taakgericht gedrag toeneemt, regelovertredend gedrag afneemt en het rustiger en gezelliger wordt in de klas. Daarnaast zijn de leerlingen in mijn groep bewust geworden van hun eigen werkgedrag en de invloed van hun gedrag op anderen. Ze houden rekening met elkaar en ondersteunen elkaar en hebben het gevoel de beloning ook echt te hebben verdiend door hard te werken. Dit draagt zichtbaar bij aan het zelfbeeld van leerlingen. Hetgeen wat volgens de literatuur, zie Hoofdstuk 3.1, ook het resultaat van Taakspel behoort te zijn.

Ik kan na dit onderzoek concluderen dat ik als leerkracht met gebruik van Taakspel interventies meer positief effect behaal dan wanneer ik deze niet bewust inzet. Ik maak het meest gebruik van 'positieve aandacht (verbaal)', 'gewenst gedrag benoemen', en 'ongewenst gedrag (verbaal) negeren'. Het kost me na het onderzoek weinig moeite om deze interventies in één opmerking te kunnen uitvoeren. Hoe ik deze opmerking, bijvoorbeeld een compliment, uitspreek is bepalend voor het zichtbare effect. Ik pak ongewenst gedrag nu via een gedragsinstructie in de vorm van een compliment aan. Als je gelijk uitspreekt wat voor een gewenst gedrag je ziet en daar een compliment voor geeft, voelen leerlingen die ongewenst gedrag laten zien zich aangesproken.

En op deze manier verpakt, zie ik dat het complimenteren, in combinatie met 'gewenst gedrag benoemen' een zodanig positief effect heeft dat ik mij hier alleen maar prettig bij kan voelen. Het kost mij, voor mijn gevoel, geen extra moeite om al deze Taakspel interventies te gebruiken. Je moet alleen goed nadenken voor dat je iets uitspreekt of laat merken. Maar dat moet je, naar mijn mening, als leerkracht altijd!

Door gebruik te maken van Taakspel interventies kan ik het persoonlijk aanspreken van leerlingen op ongewenst gedrag, hetgeen waar ik een 'politieagent' gevoel van krijg, omzeilen. Ik spreek leerlingen op hun gedrag aan, maar zonder daar een negatieve lading aan te geven. Hetgeen wat voor mij vaak zorgt voor een negatieve sfeer in de klas. Ik denk dat hoe ik een compliment uitspreek bepalend is voor het zichtbare effect.

Ik kan dus wel vaststellen dat Taakspel werkt in mijn huidige groep en dat wanneer ik gebruik maak van Taakspel interventies in deze groep dat ik hiermee ook meer positief effect behaal.

Beantwoording onderzoeksvraag

Ik wilde met dit onderzoek te weten komen hoe ik elementen van Taakspel, die succesvol zijn gebleken, kan gebruiken om de taakgerichtheid en de concentratie van de leerlingen van mijn groep te verbeteren tijdens de instructie en BZL momenten. Ik denk dat alle Taakspel interventies die ik onderzocht heb uitvoerbaar zijn in mijn dagelijkse lespraktijk.

Vooraf de combinatie van 'positieve aandacht (verbaal)', 'gewenst gedrag benoemen' en 'ongewenst gedrag (verbaal) negeren', ligt mij goed. Het past bij mijn onderwijsstijl en het kost me weinig moeite om dit in de praktijk toe te passen. 'Consequenties aan ongewenst gedrag koppelen' is sinds dat ik Taakspel interventies toepas in mijn lespraktijk bijna niet meer aan de orde geweest, alleen in lichte mate. De sfeer in mijn groep is rustiger en socialer geworden. Ik ben uitermate tevreden met het resultaat dat mijn onderzoek in de praktijk heeft laten zien.

Maar wanneer ik een andere groep leerlingen krijg, zal ik eigenlijk weer overnieuw moeten beginnen met dit onderzoek. Want elke groep is anders. Wat bij de één wel werkt, kan bij de ander heel anders uitpakken. Maar ik vind het zeker de moeite waard om bij elke groep die ik krijg de invloed Taakspel interventies opnieuw te onderzoeken.

En ik wil graag in de toekomst, als ik de kans krijg, de certificering voor Taakspel behalen. Ik denk dat ik overtuigend genoeg kan zijn om een directie en collega's van de meerwaarde van Taakspel te kunnen overtuigen.

Tot slot wil ik nog wel opmerken dat Taakspel een interventie is waar je als leerkracht en persoon volledig achter moet staan. Als de werkwijze niet bij je past, werkt het niet. Gelukkig is gebleken dat Taakspel en ik, als leerkracht en persoon, heel goed samen kunnen!

5. Discussie en aanbevelingen

Pluspunten

Als ik terugkijk op mijn onderzoek kan ik het werken aan dit meesterstuk alleen maar als prettig ervaren. Ik heb met dit onderzoek mijn onderzoeksvraag kunnen beantwoorden. Dat zegt mij dat ik het onderzoek goed heb opgezet. Daarnaast heb ik van de volledige medewerking van en een prettige samenwerking met mijn mentrix, mw. Mooij, kunnen genieten. Zonder deze medewerking had ik mijn praktijkonderzoek niet goed kunnen uitvoeren. Wat ik probeerde is namelijk een soort experiment met elementen van Taakspel en ik ben blij dat ik de vrijheid kreeg om dit experiment uit te voeren.

Verder denk ik dat ik verstandig heb gekozen om, voordat ik een praktijkonderzoek ging opzetten, eerst alle theorie goed heb bestudeerd en verwerkt. Nu had ik goede punten kunnen vinden om te kunnen onderzoeken in de praktijk en heeft het praktijkonderzoek ook echt een waardevol resultaat kunnen opleveren. Ik denk niet dat ik zonder eerst de theorie te bestuderen tot een even waardevol resultaat was gekomen.

Kritische kanttekening

Ik was voor de start van dit onderzoek al enthousiast over Taakspel. Volgens mij heb ik mijn best gedaan om objectief te kijken naar het effect van Taakspel in mijn groep en heb ik ook voldoende aandacht besteed aan de nadelen. Ik denk dat als een ander dit had onderzocht er misschien een ander resultaat naar voren was gekomen. Misschien zijn er nog andere nadelen, die voor mij al geen nadelen meer zijn en die ook niet door dit onderzoek naar boven zijn gebracht, omdat ik er niet naar gezocht heb.

Na het bekijken van de laatste observatie op video heb ik gezien dat ik zelf veel kritischer kijk dan mijn mentrix. Niets ten nadele van haar observaties, die waren zeer uitgebreid en ze heeft precies gedaan wat ik van haar vroeg. Maar op video zie je toch meer. Je kan de band stop zetten, terugspoelen, e.d. Er gaat dan geen detail verloren. Als ik dit onderzoek nog eens zou doen zou ik alle observaties zoals de eindobservatie uitvoeren. Opnemen en zelf analyseren. Ik denk dat ik dan betere, meer valide en meer betrouwbare meetwaarden had gekregen dan nu. Hier liep ik ook tegen aan bij het verwerken van de resultaten.

Aanbevelingen

Als ik iemand met mijn meesterstuk enthousiast heb gemaakt voor Taakspel, geef ik wel een aanbeveling. Ga het niet zomaar proberen. Ik heb ervaren dat het werkt en kreeg daarbij het gevoel dat de manier waarop deze interventie werkt bij mij past. Je moet er namelijk als leerkracht wel echt achter staan, anders werkt het niet. Je moet je bij deze interventie bewust zijn van wat je doet en waarom je iets doet en de handelingen ook bewust uitvoeren. Je moet het gebruik van Taakspel niet te licht opvatten, want er gaat een hoop tijd inzitten en het heeft invloed op je gehele lespraktijk.

Dus als je enthousiast bent geworden voor Taakspel, raad ik aan om eerst meer informatie er over te verzamelen voor jezelf. Er zijn bijvoorbeeld regionale informatieavonden en wanneer je contact zoekt met het CED, de organisatie die de certificering verzorgt, kun je altijd via hun contact opnemen met een school waar Taakspel uitgevoerd wordt om een dagje te kijken. Sowieso moet je de certificering behalen voordat je Taakspel daadwerkelijk uit mag voeren in de klas.

Verder wil ik noemen dat Taakspel echt bedoeld is voor de hele groep. Taakspel kan niet worden uitgevoerd in een klein groepje, want dat sla je qua bedoelingen en uitvoering echt de plank mis. Taakspel heeft namelijk een enorme invloed op de groepsdynamiek tijdens werkmomenten, wanneer je Taakspel voor een kleine groep zou gebruiken, dan zouden er botsingen ontstaan tussen leerlingen. Het is een interventie die bedoeld is voor de gehele groep en daarvoor ook gebruikt moet worden. Als je individueel met een leerling of met een klein groepje een dergelijke interventie zou willen uitvoeren, kan ik aanbevelen om daar eerst gedegen onderzoek naar te doen.

Zelf wil ik de certificering voor Taakspel behalen, zodat ik zelf kan ervaren hoe het is om daadwerkelijk met deze interventie te werken. Natuurlijk heb ik nu met dit onderzoek ervaren hoe Taakspel werkt en hoe ik elementen daarvan kan toepassen in de praktijk en heb ik gezien hoe mijn mentrix, mw. Mooij, Taakspel uitvoert. Maar omdat ik zonder certificering geen Taakspel mag spelen met de leerlingen, denk ik dat ik toch belangrijke ervaringen mis. Wanneer ik met de Taakspel interventie aan de slag kan, kan ik pas daadwerkelijk uringen doen of ik echt achter de methode sta en of ik er in de toekomst ook mee wil werken. Ik heb in ieder geval nu de kennis en het enthousiasme om te zeggen dat ik er nu graag mee zou willen werken.

6. Persoonlijke evaluatie Onderzoek

Zoals ik al eerder vermeldde heb ik kunnen genieten van een zeer prettige samenwerking met mijn mentrix, die mij in alle opzichten heeft gesteund bij mijn onderzoek. Haar enthousiasme voor Taakspel is zeer aanstekelijk en heeft er in eerste instantie voor gezorgd dat ik geïnteresseerd en geïntrigeerd ben geraakt. Bedankt daarvoor!

Ik ben vooral tijdens de verwerking van de onderzoeksresultaten bij deelvraag 3 tegen een aantal punten aangelopen. Zoals ik al eerder noemde, liep ik er tegen aan dat ik beter alles had kunnen opnemen op video. Ik weet zeker dat ik dan betere meetwaarden had gekregen.

Ook vind ik het jammer dat ik Taakspel nog niet zelf heb kunnen uitvoeren, vanwege de benodigde certificering. Ik heb natuurlijk wel de benodigde kennis opgedaan en elementen van Taakspel uitgevoerd in de praktijk, maar ik weet pas echt wat Taakspel inhoudt wanneer ik er op de bedoelde manier mee aan de slag kan.

Ik ben door dit onderzoek alleen nog maar meer gemotiveerd geworden om in de toekomst, als het mogelijk is, de certificering voor het Taakspel te behalen. Dit onderzoek heeft mij laten inzien dat ik als leerkracht met gebruik van Taakspel interventies de concentratie en de taakgerichtheid van de leerlingen kan laten toenemen en ongewenst gedrag kan in dimmen. De sfeer in mijn groep is echt rustiger en socialer geworden. Ik ben bewuster geworden van mijn dagelijks handelen. Wat ik zeg of doe is bepalend voor de sfeer in de mijn groep. De leerlingen reageren namelijk op mij. Ik denk nu veel meer na over hoe ik iets verwoord en wonderbaarlijk genoeg kost het me vrij weinig moeite en gaat het nu ook bijna onbewust. Maar zoals ik al zei, weet ik pas echt of Taakspel bij mij als leerkracht past, wanneer ik het op de bedoelde manier kan uitvoeren.

Ik heb het werken aan dit onderzoek als een avontuur beschouwd: gewoon proberen (gestructureerd dan wel) en kijken wat er gebeurt. Zo werd ik steeds opnieuw uitgedaagd en gemotiveerd als ik weer iets nieuws had ontdekt. Gelukkig ontdek ik na mijn onderzoek nog steeds nieuwe dingen op dit gebied en blijf ik gemotiveerd voor Taakspel.

Ook op theoretisch gebied heb ik mijn kennis verrijkt. Omdat Taakspel mij interesseert heb ik alle informatie echt tot mij genomen. Als je mij vraagt: 'Wat is Taakspel?' kan ik je zo vertellen wat het is, wat het beoogde effect is, wat de achterliggende theorie is en natuurlijk mijn mening hierover gebaseerd op praktijkervaringen.

Ik hoop met deze kennis mijn toekomstige werkgever van het nut van Taakspel te kunnen overtuigen zodat ik er in de praktijk mee mag werken. Ik geloof dat ik genoeg bewijsmateriaal heb verzameld om deze hiervan te kunnen overtuigen. Ik hoop dat mijn enthousiasme voor Taakspel net zo overtuigend is als die van mijn mentrix.

Ook al zal ik in elke groep opnieuw moeten kijken of ik met Taakspel een positieve invloed op de leerlingen kan hebben, dat doe ik met plezier. Natuurlijk wel na het behalen van de benodigde certificering.

Taakspel is, naar mijn mening, het proberen waard!

Literatuurlijst

Bilsen, H. van. Toegepaste leertheorie. (1995). Rotterdam: Pedologisch Instituut Rotterdam. (Onderdeel leerstof licentie Taakspel)

Fontana, F. Inleiding in de pedagogische psychologie. (1998). Baarn: HBuitgevers.

Gerris, J. Jeugdzorg en probleemgedrag: opvoedingswaarden en vernieuwingen in aanpak. (2004). Assen: Koninklijke van Gorcum B.V.

Ince, D. Databank effectieve jeugdinterventies: Beschrijving 'Taakspel' (oktober 2009, herziene versie van juni 2007). Utrecht: Nederlands Jeugdinstituut.

Jeninga, J. Professioneel omgaan met gedragsproblemen. Praktijkboek voor het primair onderwijs. (2008). Baarn: HBuitgevers.

Kugel, J. Ontwikkelingspsychologie voor opvoeders, leraren en hulpverleners. (2003). Utrecht: Uitgeverij Agiel.

Sar, A. van der. & Goudswaard, M. Docentenhandleiding Taakspel voor basisonderwijs. (2008). CED-Groep/PI, Rotterdam.

www.cedgroep.nl (medeontwikkelaar Taakspel en aanbieder van de licentietraining)

Bijlagen

Bijlage 1: Samenvatting Nederlandse effectstudies

Studie 1

Auteurs: Van der Sar

Jaar: 2004

Onderzoekstype: Onderzoek met (quasi-)experimenteel design in de praktijk

Belangrijkste resultaten:

Bij de nameting is er een significant verschil tussen de experimentele en controlegroep op taakgericht gedrag en regelovertrekend gedrag. Bij de experimentele groep is sprake van meer taakgericht en minder regelovertrekend gedrag.

Bewijskracht van het onderzoek: vrij sterk

Resultaten effectiviteit: positieve resultaten

Studie 2

Auteurs & Jaar: (Van Lier, 2002, 2004, 2005) & Crijnen e.a.,(2003);

Onderzoekstype: Onderzoek met experimenteel design in de praktijk en met follow-up.

Belangrijkste resultaten:

Globale conclusie is dat gedrags- en emotionele problemen van kinderen op de basisschool succesvol kunnen worden aangepakt met de Taakspel-interventie. Ook vier jaar na de Taakspel-interventie worden nog steeds positieve interventie-effecten waargenomen

Bewijskracht van het onderzoek: zeer sterk

Resultaten effectiviteit: positieve resultaten

Studie 3

Auteur: Vuijk e.a.

Jaar: 2006

Onderzoekstype: Onderzoek met experimenteel design in de praktijk en met follow-up.

Belangrijkste resultaten:

-Tot vier jaar na de interventie hebben Taakspel kinderen minder gedrags- en emotionele problemen en zijn minder vaak slachtoffer van agressie dan kinderen die niet hebben deelgenomen aan de interventie.

Bewijskracht van het onderzoek: zeer sterk

Resultaten effectiviteit: positieve resultaten

Studie 4

Auteur: Lier e.a. ; Huizink e.a.

Jaar: 2008;2009

Onderzoekstype: Onderzoek met experimenteel design in de praktijk en met follow-up.

Belangrijkste resultaten:

Bij de experimentele groep is sprake van minder experimenteren met tabaksproducten en alcohol tot zes jaar na de interventie.

Bewijskracht van het onderzoek: zeer sterk

Resultaten effectiviteit: positieve resultaten

Studie 5

Auteur: Witvliet e.a.

Jaar: 2009

Onderzoekstype: Onderzoek met experimenteel design in de praktijk en met follow-up

Belangrijkste resultaten:

Bij de experimentele groep is sprake van minder externaliserend gedrag en een betere relatie met leeftijdsgenoten.

Bewijskracht van het onderzoek: zeer sterk

Resultaten effectiviteit: positieve resultaten.

Bijlage 2: Observatie formulieren Taakspel

Regel 1: Je bent stil bij het rode stoplicht.
Regel 2: Je bent met je eigen werk bezig.
Regel 3: Je gebruikt je rood/groen kaartje bij een vraag.

Datum: 25-09-2009	Datum: 13-10-2009
Bzl – 15 min	Bzl – 20 min

Chichwawas	Regelovertreding per II			Chich.	Regeloverstreding per II		
8 kaarten	R1	R2	R3	8 kaarten	R1	R2	R3
1. B	I	I		1. B			
2. M		I		2. M		I	
3. J.C.	I	I		3. J.C.		I	
4. Ta				4. Ta			
5. Ja				5. Ja			
6.				6.			
7.				7.			
3 kaarten over				6 kaarten over			

Blue dragon	Regelovertreding per II			Blue dragon	Regeloverstreding per II		
8 kaarten	R1	R2	R3	8 kaarten	R1	R2	R3
1. Sl				1. Sl			
2. Sz				2. Sz	I		
3. Ko			I	3. Ko		I	
4. D				4. D			
5.				5.			
6.				6.			
7.				7.			
7 kaarten over				6 kaarten over			

Blue dragon	Regelovertreding per II			Blue dragon	Regeloverstreding per II		
8 kaarten	R1	R2	R3	8 kaarten	R1	R2	R3
1. Ke				1. Ke			
2. W				2. W			
3. Jo				3. Jo			
4. Th				4. Th		I	
5. Ju				5. Ju			
6.				6.			
7.				7.			
8 kaarten over				7 kaarten over			

Regel 1: Je bent stil bij het rode stoplicht.
Regel 2: Je bent met je eigen werk bezig.
Regel 3: Je gebruikt je rood/groen kaartje bij een vraag.

Datum: 28-10-2009	Datum: 04-11-2009
Bzl – 25 min	Bzl – 30 min

Chichwawas	Regeloverstreding per II			Chich.	Regeloverstreding per II		
7 kaarten	R1	R2	R3	6 kaarten	R1	R2	R3
1. B				1. B		I	I
2. M				2. M	I		I
3. J.C.				3. J.C.		I	
4. Ta				4. Ta			
5. Ja				5. Ja			
6.				6.			
7.				7.			
7 kaarten over				1 kaarten over			

Blue dragon	Regeloverstreding per II			Blue dragon	Regeloverstreding per II		
7 kaarten	R1	R2	R3	6 kaarten	R1	R2	R3
1. Sl				1. Sl			
2. Sz				2. Sz			
3. Ko				3. Ko			
4. D				4. D			
5.				5.			
6.				6.			
7.				7.			
7 kaarten over				6 kaarten over			

Blue dragon	Regeloverstreding per II			Blue dragon	Regeloverstreding per II		
7 kaarten	R1	R2	R3	6 kaarten	R1	R2	R3
1. Ke				1. Ke			
2. W				2. W			
3. Jo				3. Jo			
4. Th	I			4. Th	I		
5. Ju				5. Ju			
6.				6.			
7.				7.			
6 kaarten over				5 kaarten over			

Regel 1: Je bent stil bij het rode stoplicht.
Regel 2: Je bent met je eigen werk bezig.
Regel 3: Je gebruikt je rood/groen kaartje bij een vraag.

Datum: 17-11-2009	Datum:
Bzl – 45 min	

Chichwawas	Regelovertreding per II			Chich.	Regeloverstreding per II		
6 kaarten	R1	R2	R3	kaarten	R1	R2	R3
1. B				1. B			
2. M				2. M			
3. J.C.				3. J.C.			
4. Ta				4. Ta			
5. Ja				5. Ja			
6.				6.			
7.				7.			
6 kaarten over				kaarten over			

Blue dragon	Regelovertreding per II			Blue dragon	Regeloverstreding per II		
6 kaarten	R1	R2	R3	kaarten	R1	R2	R3
1. Sl				1. Sl			
2. Sz				2. Sz			
3. Ko				3. Ko			
4. D				4. D			
5.				5.			
6.				6.			
7.				7.			
6 kaarten over				kaarten over			

Blue dragon	Regelovertreding per II			Blue dragon	Regeloverstreding per II		
6 kaarten	R1	R2	R3	kaarten	R1	R2	R3
1. Ke				1. Ke			
2. W			I	2. W			
3. Jo			I	3. Jo			
4. Th	II			4. Th			
5. Ju				5. Ju			
6.				6.			
7.				7.			
2 kaarten over				kaarten over			

Bijlage 3: Grafieken vragenlijst leerlingen

Overige opmerking van leerlingen:

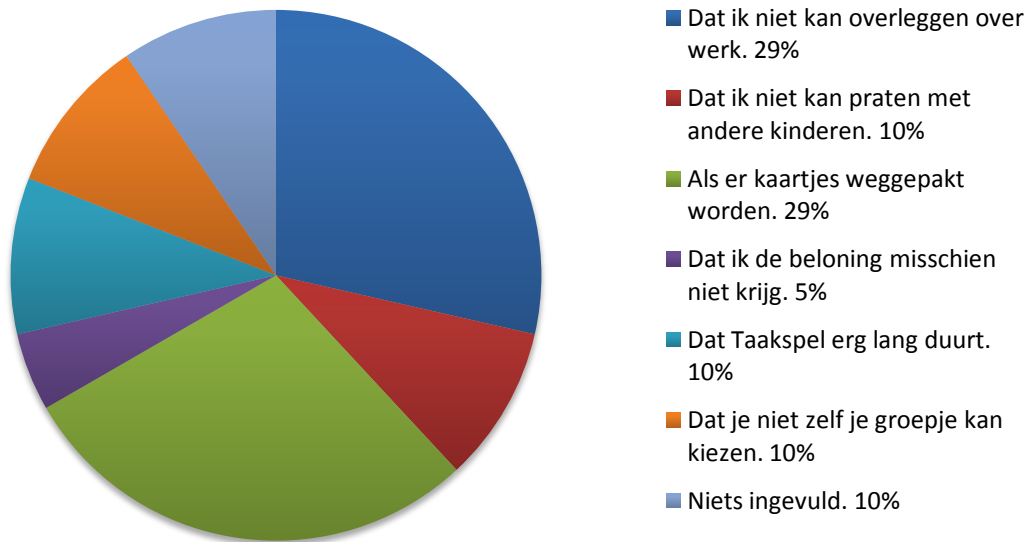
- 14x leuk
- Gezellig, stil, lekker
- Fijn

Overige opmerkingen van leerlingen:

- Pizza maken en film kijken (maandbeloning)
- Dat het stil is en de beloningen
- Dat het gezellig is in ons groepje
- Het kiezen (van de beloningen)

Wat vind je minder leuk aan Taakspel?

Overige opmerkingen leerlingen:

- Dat ik moet werken
- Dat er soms wel gepraat word
- De minuten (de duur van taakspel)
- 2x regels

Bijlage 4: Resultaten observaties ABC model

1. Resultaten: Start observatie
2. Resultaten observatie: Positieve aandacht (verbaal en non-verbaal)
3. Resultaten observatie: Gewenst gedrag benoemen
4. Resultaten observatie: Ongewenst gedrag negeren
5. Resultaten observatie: Consequenties aan ongewenst gedrag koppelen
6. Resultaten: Eind observatie

1. Resultaten: Start observatie (30 min)

A	B	C
Er wordt gepraat in de klas	Je zegt duidelijk 'ik vind dat er veel gepraat wordt door het rode licht heen, het rode licht betekent dat er gewerkt wordt'.	De leerlingen gaan door met hun werk.
D.P praat (niet gewenst)	Je negeert hem in 1 ^e instantie en zegt als het niet eindigt alleen het woord stop (stop-denk-doe).	Dat is genoeg, hij stopt.
W.d.R praat ook (niet gewenst).	Ook hem negeer je.	Hij stopt vanzelf.
Een groepje zit te kletsen terwijl ze stil aan het werk moesten zijn.	Je negeert ze.	Met effect, het werd vanzelf minder en doofde uit.
Een leerling schrijft met pen, terwijl de regel is met potlood.	Je benoemt dit positief 'Waarom schrijf je met pen? Je moet met potlood..'	Ze pakt direct het potlood. Het woord moeten impliceert trouwens wel het negatieve. Je had ook kunnen zeggen, 'wil je..'
Negeert T.T goed toen hij maar vragen bleef stellen op een niet gewenst moment.	Je negeert T.T goed.	Hij stopt met vragen stellen en...
T.T. 'verdwaalt' daarna in zijn boek en gaat van de ene naar de andere som gaat kijken.	Je geeft gewenst gedrag aan door te zeggen "We zijn nu hier".	Dat helpt, hij gaat terug naar de som waar jullie mee bezig waren.
W. loopt wat doelloos rond.	Je vraagt hem heel goed 'wat ben je aan het doen W.?' en vervolgens geef je duidelijk aan 'ik ga je helpen'. Dit doe je na een aantal minuten ook, door hem de tip te geven met spelling bezig te gaan i.p.v. rekenen.	Hij ging met spelling verder en vond later toch zijn rekenboek die hij kwijt was.

Een leerling staat naast je i.p.v. het kaartje te gebruiken.	Je blijft rustig en positief en zegt 'had je een vraag?' 'Had je een kaartje op rood?' Dan kom ik vanzelf langs hè. Je geeft er nog een alternatief bij door te zeggen dat ze ook een andere bladzijde eerst kan maken.	Ze gaat terug naar haar tafel en gaat verder met werken. Goed positief, je geeft aan wat je wil en wat het kind nu kan doen.
De leerlingen kletsen.	Je begint met de zin 'stop met kletsen'.	Wat wil je dat ze wel doen?
J.C. praat voor zijn beurt.	Je negeert J.C. goed. Je geeft alleen de kinderen met een vinger de beurt. Je belooft D.P. non-verbaal (met een glimlach).	...
D.P. is nogal druk.	Je geeft gewenst gedrag aan bij D.P door te zeggen "rustig" en hem met een rustige vriendelijke blik aan te kijken en hem zacht aan te raken op zijn schouder.	Hij wordt even rustiger.
De leerlingen lieten gewenst gedrag zien.	Je belooft T.B non-verbaal door naar haar te glimlachen. Een compliment 'goed bezig, D.!!' Nog één voor J 'fijn dat je me helpt' Twee complimenten achter elkaar 'Goed zo, S'en 'Heel goed T' Je geeft een compliment 'fijn dames!' Nog en verbaal compliment 'knap dat je kan eten en werken tegelijk' Nog één 'ja inderdaad heel goed'	...

Reactie mw. Mooij:

Ik zie 4 van de 5 observatiepunten heel duidelijk en goed terug. Je zegt al $\frac{3}{4}$ van de tijd wat je wilt zien. Je geeft verbale complimenten ongeveer voor de $\frac{1}{2}$ van de tijd. Dit komt ook doordat je instructie gaf. Probeer anders meer non-verbaal complimenten te geven. Het werkt ook zichtbaar, de kinderen doen wat ze horen te doen zonder dat jij veel negatief moet waarschuwen o.i.d. Je bent positief, hebt veel geduld, een zachte stem, humor, positieve benadering, blijft positief in je woordkeuze, je laat merken 'ik heb je gezien maar wil dat je nu...'. Prettige sfeer! Het 5^e punt 'consequenties aan ongewenst gedrag koppelen' zag ik niet omdat die niet van toepassing was/ niet nodig was.

2. Resultaten observatie: Positieve aandacht (verbaal en non-verbaal) (15 min)

A	B	C
De leerlingen zijn goed aan het werk.	Je kijkt goed tussendoor naar de rest van de groep. Daarbij glimlach je en kijkt tevreden.	Ik zie dat, maar heb het idee dat de kinderen het niet zien. Probeer dit ook verbaal te uiten bijvoorbeeld "ik zie dat het groepje van.. heel goed werkt" of trek verbaal even de aandacht door een groepje te noemen en dan non-verbaal bekrachtigen.
De leerlingen zijn goed aan het werk.	Daarna kijk je nog een keer richting een groepje, dit keer voelde J.B het denk ik dat je naar hun keek, want hij kijkt op.	Je geeft hem vervolgens een glimlach. Super.
De leerlingen lieten gewenst gedrag zien.	Je geeft een compliment verbaal door te zeggen "slimme oplossing!!" Je geeft een leerling een bemoedigend knikje en vlak daarna een ander een glimlach.	...

Reactie mw. Mooij:

Er is aan je non-verbale gedrag en uitdrukking goed te zien dat je tevreden bent hoe ze aan het werk zijn. Ik weet alleen niet of het de kinderen net zo opvalt als het mij opvalt. Ik kijk tenslotte de hele tijd naar je en ik zie dat de kinderen dat uiteraard niet doen.. Non-verbaal stoort wat minder en is ook daarom een prettige manier, maar kan ook wat minder goed overkomen dan verbaal. Probeer combinaties hiervan te maken of blikken te vangen van kinderen. Het is tenslotte tijdens werken super dat ze niet steeds naar jou kijken maar druk in hun werkboek kijken.

3. Resultaten observatie: Gewenst gedrag benoemen (15 min)

A	B	C
Enkele leerlingen pakken hun werk en stoppen het in hun map.	Je start met complimenten geven: "wat fijn T" en "Goed zo, B".	De kinderen weten wat je bedoelt en snappen dat ze gewenst gedrag vertonen.
Nog niet iedereen heeft hun werk in hun map gestopt.	Vervolgens geef je aan dat je nog even gaat wachten tot iedereen het werk netjes in zijn/haar map heeft gedaan.	Diegenen die niet nog niet deden starten er nu ook mee.
...	Je geeft duidelijk aan wat je wilt: "ik wil dat je even met mij meekijkt naar.." "ik wil weten van jullie wat de woorden betekenen en ik wil ze gaan uitspreken" "Dus ik wil eerst weten.."	De reacties van de kinderen hierop is dat ze ook daadwerkelijk meekijken en meedoen. Effectief dus en er is geen enkel kind dat niet weet wat er verwacht wordt.
Een leerling (S) steekt niet zijn vinger op.	Je laat non-verbaal zien wat je wilt door zelf je vinger op te steken terwijl je het kind aankijkt.	Met als gevolg dat S direct haar vinger opsteekt.
...	Vervolgens geef je nogmaals heel duidelijk aan wat je wilt: "ik zou het fijn vinden als je meeluistert en je vinger omhoog doet" Tenslotte geef je nog een compliment: "oh, geweldig"	Weer met effect.. Het compliment helpt de leerlingen nog eens extra om te blijven meedoen en hun best te blijven doen.

4. Resultaten observatie: Ongewenst gedrag negeren (15 min)

A	B	C
S. heeft geen vragen-kaartje maar hij heeft wel een vraag (is zichtbaar doordat hij al vragend naar je kijkt).	Je loopt langs hem heen. Je loopt vervolgens langs S. e helpt haar, zij heeft wel het kaartje liggen. Daarbij zeg je "ah een kaartje".	Het gevolg is dat S. ook een kaartje neerlegt.
Het groepje van B. S. en T. praten door het rode licht heen.	Je negeert dit (heel knap!).	Uiteindelijk dooft het geluid, al blijven ze wel praten.
J.B praat door je heen terwijl je het kind ernaast aan het helpen bent.	Je negeert dit volledig.	En dat is effectief. Hij stopt.
K. en M. praten.	Je negeert dit prima.	Ze stoppen.
B. heeft geen kaartje.	Je helpt hem toch.	...
J. en M. lopen naar je toe met een vraag, maar hebben dus geen kaartje.	Je helpt ze toch.	...

Reactie mw. Mooij:

Het groepje van B, S en T was best storend en je hebt het negeren heel goed volgehouden. Langer dan mij, ik kon het niet meer houden en kon het niet laten er wat van te zeggen. Sorry..

In dit geval ben je gefocust op het negeren, het is best oké om een ander observatiepunt mee te pakken door gewenst gedrag te benoemen, anderen luid en duidelijk een verbaal compliment te geven o.i.d. Dat helpt denk ik beter. Maar logisch dat je in dit geval het negeren volhoudt.

Je laat zien goed te kunnen negeren. Maar doordat dit groepje hierin flink je focus vroeg, ging je uiteindelijk kinderen helpen die geen vragenkaartje hadden. Probeer een balans te vinden tussen negeren en er toch wat van zeggen zodat het de rest en jou niet teveel stoort en je de rest ook de focus kan geven.

5. Resultaten observatie: Consequenties aan ongewenst gedrag koppelen (15 min)

A	B	C
Tijdens het samen maken van de Engelse werkbladen, let K niet op en praat erdoorheen.	Je geeft duidelijk aan dat hij niet meer mee hoeft te doen en maar zelf het werk gaat maken. Je geeft niet aan wat voor ongewenst gedrag je ziet of welk gewenst gedrag je wel wilt zien.	Maar voor hem is het wel duidelijk waarom je dat zegt, dus dat was ook niet nodig.
Daarna gaan ze in een tafelgroepje schuiven en botsen met de tafels.	Je benoemt dat je dit storend vindt en het niet meer wilt zien.	Ze stoppen met schuiven. Wat er anders zal gebeuren geef je hierbij niet aan. Welke consequenties volgen er anders?

Reactie mw. Mooij:

Ik heb hiervan niet veel kunnen opschrijven, omdat de kinderen weinig ongewenst gedrag lieten zien. Dat is natuurlijk een goed teken!

Probeer bij dit punt (als het nodig is) duidelijk aan te geven wat je ziet, wat je anders wilt zien en (altijd) wat er voor consequenties volgen als dit niet gebeurt.

Algemene reactie mw. Mooij:

Je laat zien alle observatiepunten goed te beheersen. Het is duidelijk zichtbaar en merkbaar dat ze werken. De sfeer is positief, er wordt gewerkt en geluisterd en storende zaken stoppen snel. Super dus.. Probeer soms de verschillende punten meer te combineren (bijvoorbeeld positief bekrachtigen van een groepje om aan een ander groepje dat je negeert nog meer duidelijk te maken wat je wilt zien).

6. Resultaten: Eind observatie (video) (30 min)

A	B	C
S. komt bij de tafel staan waar een andere leerling een opdracht moet uitzoeken. Hij hoeft daar helemaal niet te zijn.	Ik draai hem om richting zijn tafel en vertel hem dat hij op zijn plaats moet gaan zitten.	Hij loopt terug naar zijn plaats.
Er komen twee leerlingen binnen die verdeeld zijn en een plaatsje moeten hebben. J. is heel vriendelijk om door de klas te roepen dat er een tafeltje bij hem vrij is.	Ik bedank hem voor de input, maar dat het misschien gezelliger is als ze bij elkaar kunnen zitten.	Hij is tevreden met dit antwoord en gaat verder met zijn werk.
Sommige leerlingen hebben hun bladen al in hun map gedaan.	‘Wat fijn dat sommige kinderen hun map al op tafel hebben en hun bladen er al in hebben gedaan.’	Één leerling steekt zijn map de lucht in om te laten zien dat hij dit heeft gedaan.
Veel leerlingen hebben dit nog niet gedaan.	Bovenstaande opmerking.	Er vliegen opeens leerlingen door de klas om hun map te pakken. Zonder dat ik hun eigenlijk persoonlijk heb aangesproken.
Één leerling heeft de bladen nog steeds niet in de map.	Ik kijk deze leerling aan en zeg: ‘ik wacht nog heel even tot dat iedereen de bladen in de map heeft gedaan.’	Ik vertel deze leerling wat ik van hem verwacht. Hij stopt de bladen daarna inderdaad in zijn map.
De leerlingen zijn nog aan het rommelen, maar ik wil met de instructie beginnen.	‘Ik wil dat je meekijkt naar het eerste blad, dan kan ik het uitleggen.’	De leerlingen die de instructie wilden volgen pakken inderdaad de bladzijde voor zich.
De twee kinderen achterin (die verdeeld waren) hebben een vinger. Ik ben bezig met instructie.	Ik zeg tegen mijn klas dat ik even kort de opdrachten ga uitleggen voor iedereen en dat ik daarna de jongens achterin met de vinger omhoog ga helpen. Ik geef ook aan dat ze misschien even kunnen kijken of ze even iets anders kunnen gaan doen.	De vingers zakken en ze gaan inderdaad verder bladeren in hun boek. Ik heb ze later geholpen.
Een leerling wist wat een ‘eraser’ was. (is een leerling die goed is in engels).	Bedankt, B. Wat goed dat jij dat allemaal weet.	Hij kijkt weer terug naar zijn werk (maar ik weet dat hij toch blij is met het compliment).

Een leerling kijkt op de verkeerde bladzijde en snapt het niet meer.	'Het helpt als je op de goede bladzijde meekijkt.' En ik laat zien op welk blad ik ben.	De leerling pakt de goede bladzijde voor zich en kijkt weer mee.
De leerling die niet meedoen met de instructie zijn goed aan het werk.	Ik zie aan mezelf dat ik die richting op kijk en tevreden ben over de leerlingen, maar volgens mij hebben de leerlingen dat niet in de gaten.	...
De kinderen zijn goed bezig met hun opdracht.	'Wat zijn jullie allemaal geconcentreerd aan het tekenen. Worden kunstwerken volgens mij.'	Enkele kinderen moeten lachen en een paar bekijken hun tekening nog even. (volgens mij een positief effect dus)
Een kind heeft een 'nek' tas getekend. Ik vond hem origineel.	Ik ging met de leerling een gesprekje aan en meldde dat ik hem er leuk uit vind zien en dat ik het knap bedacht vond.	Hij heeft nog drie keer denkbeeldig de nektas om gedaan voor mijn neus. Dus ik gok dat hij de aandacht fijn vond.
Het volume ging omhoog.	Aan het geluid te horen is iedereen klaar dus dan gaan we nu verder met de volgende opdracht.	De leerlingen stoppen met praten en kijken mee.
S. steekt al de hele tijd haar vinger op (maar ik weet dat ze wil vragen of ze met pen mag schrijven).	Ik negeer haar.	Even later geeft ze op en steekt haar vinger niet meer op en schrijft gewoon met potlood.
J. geeft het goede antwoord.	Ik wijs naar hem en zeg: 'Juist, goed J.'	...
S. geeft het goede antwoord.	'Heel goed. S. Heel goed.'	Ze glimlacht recht in de camera.
D. geeft het goede antwoord. (vind de stof heel moeilijk).	'Heel goed. D. Knap!'	Hij glimlacht en heeft zijn 'blijje' tic.
Sommige leerlingen schrijven niet mee.	'Het is handig als je nu meeschrijft, want dan hoef je het straks niet meer zelf te maken.'	De leerlingen schrijven snel alles bij.
Leerling steekt vinger op, maar moet het vragenkaartje gebruiken.	Ik negeer haar, maar ga een kind helpen met een kaartje en zeg: 'ah een kaartje'.	Waarop deze leerling naar de tafel rent om haar kaartje te halen.
Kind zit onderuit gezakt aan tafel.	'Als je zo onderuit gezakt blijft zitten, kun je maar beter terug aan je tafel gaan zitten.' (consequentie)	Hij gaat (snel) rechtop zitten en blijft de rest van de opgenomen tijd recht zitten.

A	B	C
De hele klas is rustig aan het werk zonder te kletsen. Terwijl ik vergeten ben om het rode stoplicht aan te zetten.	Ik zeg algemeen terwijl ik door de klas loop: 'Weten jullie wat ik nu zo fijn vind? Dat jullie allemaal zo lekker rustig aan het werk zijn, terwijl ik het rode stoplicht vergeten ben aan te zetten. Ik vind het knap.'	De leerlingen werken rustig verder.
M. is goed bezig met zijn werk.	Ik leg mijn handen op de schouders van een leerling die goed aan het werk is. Ik knijp twee keer zachtjes. (doe ik wel vaker als kinderen goed bezig zijn, even een hand op de schouder.)	Deze leerling trekt zich weg, maar gaat wel verder met zijn werk. (ik denk dat deze vorm van positieve aandacht niet zo bij hem past.)
Leerling heeft wel vraag, geen vragenkaartje.	Ik help hem toch en zeg: 'vooruit dan maar, M, wat is je vraag.'	Hij steekt bij de volgende vraag op de opname weer zijn vinger op. (niet gewenst gedrag -> vragen kaartje is gewenst)
Twee leerlingen zijn aan het kletsen.	'Jullie zijn niet met hetzelfde werk bezig, dus dan is het ook niet nodig om met elkaar te praten. Eigen werk. (eigen werk is een regel van taakspel -> met je eigen werk bezig zijn.)	De leerlingen stoppen met praten en gaan met hun werk verder.
Leerling is met het werk van een ander bezig.	Eigen werk.	Laat het liggen en pakt zijn eigen werk.

Bijlage 5: Opzet interview mw. Mooij

Zie je een positief effect op de taakgerichtheid en de concentratie van de leerlingen en vermindering van negatief gedrag? (Wat zie je precies?)

Wat zijn volgens jou de succesfactoren van Taakspel? (Waardoor werkt het denk je en waarom?)

Zijn er ook nadelen volgens jou? (Zo ja, welke en waarom?)

Welke elementen uit Taakspel hebben jouw dagelijkse lespraktijk beïnvloed? (Wat gebruik je ook buiten de Taakspelmomenten?)

Bijlage 6: Vragenlijst leerling (open)

Wat vind je van Taakspel?

Wat vind je het leukst/fijnst aan Taakspel?

Wat vind je minder leuk aan Taakspel?

Wat vind je van je groepje?

Bijlage 7: Vragenlijst leerling (meerkeuze)

Wat vind je van Taakspel?

- ☐ Super leuk
- ☐ Leuk
- ☐ Oké
- ☐ Niet zo leuk
- ☐ Niets aan

Wat vind je het leukst/fijnt aan Taakspel?

(Je mag meerdere bolletjes kleuren. Als je nog iets weet wat er niet bij staat mag je dat bij 'Anders...' schrijven.)

- ☐ Dat ik goed kan werken.
- ☐ Dat ik een beloning krijg.
- ☐ Dat het stil en rustig is in de klas.
- ☐ Dat er duidelijke regels zijn (ik weet wat ik moet doen).
- ☐ Anders.....

.....

Wat vind je minder leuk aan Taakspel?

- ☐ Dat ik niet kan overleggen over werk.
- ☐ Dat ik niet kan praten met andere kinderen.
- ☐ Als er kaartjes weggepakt worden.
- ☐ Dat ik de beloning misschien niet krijg.
- ☐ Dat Taakspel erg lang duurt.
- ☐ Dat je niet zelf je groepje kan kiezen.
- ☐ Anders.....

.....

Wat vind je van je groepje?

.....
.....
.....
.....